BUNJEVAČKE

Informativno - političko glasilo

novine

Subotica, novembar 2007. • Godina III • Broj 29 Cina: 50 dinara



**Faljen Isus gazdarice,
čestitam Vam materice...**

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič”

Radio Novi Sad – 100 MHz
vrime emitovanja: petak 22.00 – 22.30 sati

Subotica
Prvi program Radio 103
vrime emitovanja: nedilja 17.30 – 18.30

Radio Sombor
90,0 MHz
vrime emitovanja: nedilja 13.30 – 14.00 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR”
Televizija Novi Sad – II program
vrime emitovanja: svake druge nedilje od 16.30 do 17. sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*
23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*
15. avgust, *Dan Dužijance*
25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca I ostalih Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.yu

Podvikuje bunjevačka vila,
Iz oblaka razastrla krila:
„Oj Bunjevče, probudi se sada,
Starešino subatičkog grada!
Kad ti vidiš cimer od Kasine,
Der proslavi bunjevačko ime,
I pohiti da s’ upišeš tamo,
Tebe zovu braća već ovamo.
Nemoj brate ti oklivat tako,
Već zapiši tvoje ime ‘vako:
„Ja sam sinak subatičkog grada,
Neću više da moj narod strada!”
Da ne znadu još ni da ga ima,
Jer ja hoću da ga svaki štima!
Ne zovemo samo bogataše,
Već i manje stanovnike naše.
I držimo se skupa sloge tvrde,
Ne dajmo se da nas drugi grde.
Nema više tu kod nas partaje,
‘Ko je počo i onaj se kaje.
Već Bunjevče hodi vamo pobro,
Pa ćeš vidit da će biti dobro:
U Kasinu upiši se sada,
Da i tvoje dično ime vlada!
Zove tebe društvo od Kasine:
„Oj Bunjevče, subatički sine,
Ako bude u nas sloga taka,
Bunjevačka biće snaga jaka!”
I dođite i vi gospodari,
Kojigod za Bunjevce mari,
A kojigod Bunjevce ostavi,
Ti prokletstvo na njega postavi.
Ter im reci da su izrodice,
Bunjevačkog roda izdajice;
Bunjevac Bunjevca koji pokudi
Bog mu dao oma da poludi.

Bunjevačka svečana pisma

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

BUNJEVAČKE
Informativno - političko glasilo
novine
Subotica, avgust 2005. • Godina I • Broj 2
Cina: 50 dinara

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina III Broj 29
Novembar 2007. godine
Cina 50 dinara
Izlazi poslidnjeg petka u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC" i glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić - Ostojić
Savit novina:
Mijo Mandić (mlađi), Nevenka Bašić Palković, Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Tihomir Kujundžić Matković, Nevenka Bašić Palković, Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić, Joso Poljaković, dr Andrija Peić, Marija Horvat, Nikola Sedlak, Milorad Blažić, Dragan Tovarišić

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući račun: 160-143270-73

Štampa:
Alfa-Graf Novi Sad

Distribucija:
„Štampa sistem" - Beograd, „North press" - Subotica, „Celtis" - Sombor, „Futura plus" - Zemun

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine:
Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu, bns.scg@panonn.net
Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put br. 10, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 28-939

Na naslovnoj strani:
Faljen Isus gazdarice, čestitam Vam materice
autor: Marija Horvat

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE *novine*: informativno - političko glasilo / glavni i odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004; God. 1. br. 1 (2005) - . - Subotica: NIU Bunjevački informativni centar, 1998-2004; 2005 - . - Ilustr.; 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Faljen Isus gazdarice, čestitam Vam materice! – riči su koje će mnoge naše matere čut ovog miseca. Bunjevačke novine, ovaj put biće prve u toj čestitki. Našim materama, majkama, onima na kojima kuća stoji, poželićemo zdravlja i da još tušta puti crvenom jabukom darivaje naše najveće blago – dicu.

Prija par nedilja u našoj emisiji „Spektar" mogli ste vidit dicu kako side u škuli i na času uče bunjevački jezik. Ta do samo prija par godina, tako štogod se samo klapit moglo, a sad nam je eto od sriće srce zaigralo. I ni tog ne bi bilo da nije matera, da nije njeve žrtve u rađanju i odranjivanju dice. Koliko je samo odricanja potribno da od diteta postane čeljade vridno i valjano, znadu samo matere. Tako je u životu za sve velike i važne stvari – potribno vrime i tušta odricanja. Al zato kad taj trud sazre i stignu njegovi plodovi – ništa od njeg slađe nije.

Budi Bunjevac – čitaj Bunjevačke novine!

U OVOM BROJU BUNJEVAČKI NOVINA PROČITAJTE:

Strana 4: **Počo bunjevački govor u škulama**
Strana 5: **Tanjug okupio sve manjinske medije**
Strana 6-7: **Podrška bunjevačkoj nacionalnoj manjini u Somboru**
Strana 8: **Uvek i uvik zajedno**
Strana 10-11: **Malo poznati veliki ljudi**
Strana 13: **Čija vrula na ledini svira**
Strana 15: **Kad papir nije samo običan papir**
Strana 16-17: **Bunjevci su nacija**
Strana 18: **Bal za Svetu Katu**

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji

O načinu plaćanja možete čitat u decembarskom broju

Platit možete na naš tekući račun kod: BANKA INTESA na broj: 160-143270-73 sa naznakom za pritplatu. Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE ODRŽO KONFERENCIJU ZA ŠTAMPU

POČO BUNJEVAČKI GOVOR U ŠKULAMA

S obzirom na to da je anketiranje učenika za izbor ovog predmeta dosta kasnilo, mož se kasti da je odziv za ovu prvu godinu zdravo dobar. U Nacionalnom savitu nadaje se da će naredne godine bit pravi pokazatelj koliko je bunjevački jezik još uvik živ med Bunjevcima i koliko ga oni poštivaje

U misecu oktobru ove godine posli više od polak vika bunjevački govor je ušo u osnovne škule. Ušo je s izbornim predmetom Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture. Ovaj predmet je posto zvaničan u škulama posli donošenja odluke s jedne strane Nacionalnog prosvetnog saveta Srbije krajom avgusta i dobijanja rišenja od republičkog Ministarstva prosvete i sporta, 4. septembra. Pošto se sotim malo zakasnilo i škulska godina je već počela, tokom septembra su prvo obavištene škule, pa onda i roditelji i učenici da se i ovaj predmet mož birat ko izborni. Do 24. oktobra rezultati anketiranja u nižim razredima osnovni škula u Subotici su zdravo dobri, kako je izjavio **Nikola Babić**, pridsidnik Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, na konferenciji za štampu istog dana:

U 15 osnovni škula za pohađanje nastave bunjevačkog govora bilo je zainteresovano 97 učenika. Nastava će se moć organizovat u 7 škula di ima 58 učenika. Još se čeka rezultat ankete u tavankutskoj škuli, di zasad ima 11 zaintersovani učenika, što bi sve zajedno bilo 8 škula i 69 učenika – kaže Nikola Babić.

To su škule „Sonja Marinković", „Matko Vuković", „Đuro Salaj", „Ivan G. Kovačić", „Vuk Karadžić", „Pionir" i „Bosa Milićević", a još se očekuje tavankutska škula „Matija Gubec". Zbog malog broja učenika u ostalim škulama, od 3 do 6, neće bit obuvaćeno nastavom ovog izbornog predmeta ukupno 28 učenika. Tri osnovne škule nisu sprovele anketu o izboru ovog predmeta, to su „Sveti Sava", „Kizur Ištvan" i „10. oktobar".



Sa konferencije u „Bunjevačkom informativnom centru"

Anketa je ponuđena i u somborskim osnovnim škulama, al je rizutat bio zdravo slab, u 8 škula za učenje bunjevačkog govora sa elementima nacionalne kulture izjasnilo se tek 7 učenika, i tu zbog malog broja učenika po škulama, od 1. do 3. razreda, nastava neće moć bit organizovana. Zakonski propisi ograničavaju donji broj učenika po odeljenju.

Nikola Babić je na ovoj konferenciji za štampu kazo da je za ovaj izborni predmet edukovano 16 prosvitni radnika. Formiran je njev aktiv, a pozvani su i drugi prosvitni radnici da se uključe u rad. Nacionalni savit će u aktivu radit na potpunom oblikovanju ovog predmeta.

Đurđica Skenderović, pridsidnik Izvršnog odbora Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, prid novinarima je iznela da je za nastavu bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture pripravljena **čitanka od prvog do četvrtog razreda i gramatički priručnik**.

Oni još nisu odštamapani, sve mora da prođe određenu proceduru. Dotleg će se prosvitni radnici služit malim skriptama. Za pripremu ovog predmeta za škulu tokom poslidnje 4 godine potrošeno je 670.000 dinara – što je izdvojio Nacionalni savit, a Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu je dao još 268.000 dinara za štampanje udžbenika – kazala je **Đurđica Skenderović**.

V. M.

ZAPOČETO OSNIVANJE ASOCIJACIJE MANJINSKI MEDIJA

TANJUG OKUPIO SVE MANJINSKE MEDIJE

Asocijacija bi tribala bit nevladino profesionalno udruženje manjinski medija u Srbiji. Ovako objedinjeni mogli bi odlučnije nastupit u odnosima s Vladom Srbije i međunarodnom zajednicom, i u isto vrime unapridit svoj status, a ujedno i poboljšat pristup državnim i evropskim fondovima koji promovišu razvoj medija u jugoistočnoj Evropi

Osnivanje Asocijacije medija na jezicima manjina u Srbiji započeto je 5. 11. 2007. godine sastankom u prostorijama Tanjuga, di su pridstavnici ti medija izabrali Inicijativni odbor i utvrdili rok za osnivanje te asocijacije.

Na današnjem sastanku predstavnika nacionalnih manjina, koji je organizovan na inicijativu i u režiji direktora Tanjuga, dogovorili smo se da realizujemo staru inicijaivu o formiranju Asocijacije manjinskih medija u Srbiji, kazo je pridsidnik Inicijativnog odbora Nebojša Ivanov iz lista na bugarskom jeziku „Bratstvo".

Osnovna zamisao je da Asocijacija bude nevladino profesionalno udruženje manjinski medija u Srbiji, koje će medijima omogućit da odlučnije nastupe u odnosima s Vladom Srbije i međunarodnom zajednicom, te unaprede svoj status, a ujedno i da poboljšaje pristup budžetskim fondovima, al i evropskim fondovima koji promovišu razvoj medija u jugoistočnoj Evropi.

Na sastanku je zaključeno i da triba omogućit uspostavljanje sistemski odnosa s matičnim državama nacionalni manjina, jel je ta saradnja za sad neorganizovana. Asocijacija će pomoć manjinskim narodima da postanu vidljivi i unaprede međusobnu saradnju. Konstatovano je i da bi bilo dobro da Asocijacija počne sa funkcionisanjom do sridine januara, kako bi mogla da na vrime konkuriše za budžetska sridstva, ko i za evropske fondove.

Direktor Tanjuga Luka Mičeta je, pozdravio pridstavnike desetak medija na jezicima manjina, di je kazo da je pravo na slobodu medija jedno od osnovnih ljudskih prava. **Zadatak svake države je da vodi računa o medijima, a posebno o medijima nacionalnih manjina**, naglasio je Mičeta. Takođe, Mirčeta, je izno još jedan problem, a to je da u Srbiji nacionalne manjine nisu vidljive, pa se samim tim međusobno dovoljno i ne poznaju. To se onda i odražava na međuljudske odnose u zemlji.



Pridstavnici manjinski medija i Luka Mirčeta, direktor Tanjuga

On je kazo i da će nacionalna novinska agencija Tanjug pomoć Asocijaciju koliko god bude mogla - ustupanjom Međunarodnog pres centra za organizovanje promocija i konferencija, davanjom pristupa servisu informacija, ko i inkorporiranjom visti manjinski medija u informativne pakete Tanjuga.

Pridsidnik Inicijativnog odbora će u naredni desetak dana završit izradu statuta i osnivačkog ugovora Asocijacije i proslidit ji drugim članovima, a do kraja godine bi tribala bit održana i Skupština Asocijacije, koja će usvojit osnivačke akte. U Inicijativni odbor imenovani su još i: Vladimir Palačanin iz lista na rusinskom jeziku „Ruske slovo", Muhedin Fijuljanin iz „Bošnjačke riječi", Suzana Kujundžić-Ostojić iz „Bunjevačkih novina" i Zvonimir Petrušić iz „Hrvatske riječi".

Na sastanku je zaključeno da triba omogućit uspostavljanje sistemski odnosa s matičnim državama nacionalni manjina, jel je ta saradnja za sad neorganizovana. Asocijacija će pomoć manjinskim narodima da postanu vidljivi i unapride međusobnu saradnju. Konstatovano je i da bi bilo dobro da Asocijacija počne sa funkcionisanjom do sridine januara, kako bi mogla da na vrime da konkuriše za budžetska sridstva, ko i za evropske fondove.

Istog dana kad je započeto osnivanje Asocijacije, Tanjug je proslavio 64 godine rada. Tim povodom u Međunarodnom pres centru Tanjuga podiljene su nagrade najboljim novinarima ove medijske kuće. Nagrada za životno dilo pripala je dugogodišnjoj urednici agencije Dragici Pantoš. **S. K. O.**

POSITA NIKOLE BABIĆA, PRIDSIDNIKA BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA, PRIDSIDNIKU OPŠTINE SOMBOR DR JOVANU SLAVKOVIĆU

PODRŠKA BUNJEVAČKOJ NACIONALNOJ MANJINI

„Između lokalne samouprave i bunjevačke zajednice u Somboru nikada nije bilo suštinskih problema. Ako su i postojali, oni su bili tehničke prirode", kaže dr Jovan Stanković, pridsidnik Opštine Sombor, pa nastavlja, „Nije bilo potrebe da nas bilo ko sa strane usmerava..."

Nakon nedavni, vrlo uspišni razgovora, izmed pridsidnika opštine Sombor dr Jovana Slavkovića i pridsidnika Bunjevačkog nacionalnog savita Nikole Babića, početkom oktobra uslidili su novi razgovori, ovaj put na temu informisanja, uvođenja bunjevačkog govora u somborske osnovne škule, isticanja bunjevačke zastave na zgradi Županije, finansije i mnoge druge teme, vezane za život Bunjevaca na prostorima somborske opštine.

Tim povodom o svemu tom razgovarali smo s dr Jovanom Slavkovićom, pridsidnikom opštine Sombor, Nikolom Babićom, čelnim čovikom Bunjevačkog nacionalnog savita i Josipom Jocikom Bošnjakom, pridsidnikom Udruženja građana Bunjevačko kolo, koji je takođe prisustvovo sastanku.



Bunjevački pridstavnici u zvaničnoj positi pridsedniku Opštine Sombor

Gospodine Slavkoviću, koja je bila tema razgovora izmed vas, ko pridsidnika opštine Sombor i Nikole Babića, ko pridsidnika Bunjevačkog nacionalnog savita?

Meni je početkom ove nedelje stigao dopis sa zahtevom – molbom gospodina Babića da primim njega i gospodina Bošnjaka na razgovor. Tema je bila informisanje u našoj sredini. Međutim, prvo da kažem, ja sam odmah reagovao na njihovu molbu i evo kao što vidite, do sastanka je došlo u vrlo kratkom roku, na obostrano zadovoljstvo. Najavljena tema koja je bila u molbi je i proširena, tako da smo razgovarali o svim aspektima života Bunjevaca u našoj lokalnoj sredini i dotakli smo se svih pitanja koja, u ovom trenutku, tište bunjevačku nacionalnu manjinu. Sa zadovoljstvom mogu da kažem da smo konstatovali da između lokalne samouprave i bunjevačke zajednice u Somboru nikada nije bilo suštinskih problema. Ako su i postojali, oni su bili tehničke prirode, kao što je recimo prostor oko kojega smo pre dve godine, čini mi se, počeli da razgovaramo. Evo, konačno smo došli do realizacije toga. Dakle, nije bilo potrebe da nas bilo ko sa strane usmerava. Mi smo taj posao sami uradili. Što se tiče teme informisanja, konstatovali smo zajednički da, u ovome trenutku, lokalna samouprava nema velike ingerencije, odnosno upliva na sredstva javnog informisanja. Vama, kao novinaru, to je odlično poznato. Upravo danas je Radio Sombor, koji je inače emitovao emisije na bunjevačkom jeziku, na licitaciji. Ne znamo ko će biti njegov vlasnik, ali ono što sam ja, u ime lokalne samouprave, upravo obećao je da ćemo stupiti u kontakt sa novim vlasnikom, ne samo Radio Sombora, nego i sa svim drugim vlasnicima sredstava javnog informisanja i zajednički nastupati u tom pravcu toga da se ovo pravo ni u kom slučaju ne uskrati. Naravno, govorili smo malo i o finansijama. Bunjevačka nacionalna zajednica je korisnik budžeta opštine Sombor, sredstva postoje i ona su uvek na raspolaganju, a ja sam čvrsto uveren da će tako biti i ubuduće.

Gospodine Babiću, kad ste ostvarili prvi kontakt sa dr Jovanom Slavkovićom, prvim čovikom opštine Sombor?

Naši kontakti sa prdsednikom Slavkovićem su, odmah na početku da kažem, bili ocenjeni i sa moje strane, a i u Nacionalnom savetu, kao zadovoljavajući i ohrabrujući u našem radu. Ono što je bila dosadašnja tema naših susreta i razgovora, to je bilo obeležavanje našeg nacionalnog praznika, Dužijance. Ovih godina je vrlo uspešno organizovalo Bunjevačko kolo. Ništa manje značajno nije ni je informisanje koje mi u okviru naše nadležnosti imamo, kao Nacionalnog saveta, a i obaveza koje imaju lokalne samouprave da učestvuju u obezbeđivanju uslova da bi bilo informisanje i za pripadnike nacionalnih zajednica. U tom smislu smo i mi Bunjevci pokrenuli, ne samo ono što radimo na javnom servisu TV Novi Sad, nego smo hteli da imamo radio emisije i na lokalnom nivou. Mi imamo radio emisiju na Radio Novom Sadu, međutim, u sadašnjim tehničkim uslovima ona nema dovoljno čujnosti. U Somboru je to dosta slabo, a kod nas u Subotici baš nikako. Prema tome, tražili smo načina da se to, u okviru lokalnih radio emisija emituje, da ih uređuje naša redakcija, a emituje jedna od lokalnih radio stanica da bismo mogli, u jednome delu, reemitovati, ono što se emituje u okviru Radio Novog Sada. U tome naši saradnici i ono što je karakteristično za područje, odnosno za građane opštine Sombor, isto tako i u Subotici smo radili. Prema tome, u svim ovim vlasničkim tranformacijama, hteli smo iz prve ruke da čujemo od prvoga čoveka Sombora, kako nam on može pomoći. Normalno da tu nikada sa strane gospodina Slavkovića nije bilo nekih rezervi. On je to i ovom prilikom istakao i mi očekujemo da ćemo i mi verovatno sa novim vlasnicima koji budu, a normalno, to će biti obaveza opštine Sombor, da kao i drugi što ostvaruju svoja prava na informisanje, da se to omogući i nama Bunjevcima. Ovaj deo će uređivati naši saradnici, naši dopisnici ovde iz Sombora, a zadržaće se i jedan, kako da kažem, centralni deo koji će govoriti koja su to glavna pitanja u našoj bunjevačkoj zajed-

nici , koji će biti pripreman i rađen u našoj redakciji, u Subotici. Mi smo razgovarali i u vezi sa nekim drugim pitanjima, o obeležavanju naših nacionalnih praznika. Do sada smo u Subotici imali određenih teškoća i problema kako da to, pored onoga što održavamo i svečane akademije i naše manifestacije, znači ne samo Nacionalnog saveta, ne samo nas Bunjevaca, nego i naših institucija da se naša zastava, znači naši simboli, budu istaknuti na zgradi gradske većnice, ili kako se to ovde u Somboru zove, Županije. Dobili smo potvrdu od predsednika da tu neće biti izuzetaka, kad smo i mi Bunjevci u pitanju, tako da očekujemo već 25. novembra, jer je to jedan datum, za nas Bunejvce, izuzetno značajan, jer smo mi te 1918. godine prvi put postali konstitutivan narod u državi Srbiji, odnosno kasnije u Jugoslaviji SHS-a. To ćemo nadam se obeležiti na adekvatan način u Subotici, jednom svečanom akademijom, verovatno će se nešto slično održati i ovde u Somboru, ali bi želeli da na toj našoj svečanoj akademiji u Subotici, pored našeg predsednika, gospodina Kučere, da učestvuje i gospodin Slavković, a zamolili smo i gradonačelnika Baje da i on takođe prisustvuje toj našoj akademiji u Subotici. Mi ćemo tu asocirati na taj naš Bajski trokut, Sombor – Baja – Subotica, jer to je ono što obeležava našu istoriju, naš nacionalni identitet da ga istaknemo.

Gospodine Bošnjak, Vi ste danas prisustvovali ovom razgovoru, kažite nam da li je, izmed ostalog, bilo razgovora i o prostoru koji zajednički triba da dobiju Udruženje građana Bunjevačko kolo i Gradsko kulturno – umetničko društvo Ravangrad iz Sombora:

Da, u pravu ste, bio sam i ,hajde da kažem, na trostrano zadovoljstvo. Predsednik Slavković je rekao da mu je izuzetno drago što napori koje smo počeli činiti pre dve godine evo doživljavaju i epilog. Dakle, mi smo u završnoj fazi, odnosno početku realizacije projekata i gradnje, te adapatacije datog prostora. Ja ću ponovo reći,t o je prostor bivše hale štamparije Prosveta, nalazi se između pozorišta i samoposluge Maksi. Rekao bih da je to jedan velelepan prostor koji, ako Bog da, bude urađen onako kako smo mi to zamislili, treba da bude centar somborske kulture, a i nalazise u strogom centru grada.

Milorad Blažić

ODRŽANA KONFERENCIJA O NACIONALNIM MANJINAMA U SRBIJI

POŠTIVANJE PRAVA

Nacionalna zajednica Bunjevaca stavlja sebi u zadatak da mora obezbediti povratak bunjevačkog jezika, koji se nekada koristio na ovim prostorima. Zbog toga se mora obezbediti standardizacija bunjevačkog jezika



Pridstavnici nacionalni savita iznose svoje komentare, Nikola Babić (prvi zdesna)

U organizaciji Vojvođanskog centra za ljudska prava i Mreže za ljudska prava u Srbiji (CHRIS), te podršku Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine i Fonda za otovreno društvo 17. 11. u Velikoj sali Skupštine Vojvodine održana je konferencija na dvi teme: „Alternativni izveštaj o primeni Povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima" i „Alternativni izveštaj o primeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina".

Direktorka Vojvođanskog centra za ljudska i manjinska prava **mr Aleksandra Vujic,** pozdravila je sve prisutne, med kojima su bili pridstavnici svi nacionalni manjina u Srbiji. Ni ovog puta nije nedostajalo gospođići Vujic ni britkosti ni objektivnosti u globalnom sagledavanju manjinskog pitanja u Sriji. Nabrojala je samo nike od činjenica, čerez koji život manjina ode i nije tako jednostavan. **Veoma sam zadovoljna što su nam se priključile sve nacionalne manjine, dodatni razlog za ovaj uspeh, svakako je i to što su oformili svoje Nacionalne savete, pa smo imali organizovane partnere u pisanju izveštaja. U rešavanju manjinskog pitanja Srbija je u dobroj meri zastala nakon smrti Zorana Đinđića. Govor mržnje je još uvek prisutan u medijima, a problem predstavlja i privatizacija medija, nakon čega ih je vrlo teško kontorlisati. Primećeno je i jačanje manjinskog nacionalizma, po ugledu na srpski. Situaciju otežava i loše ekonomsko stanje, jer je ono pogotovo naglašeno u regijama gde žive nacionalne manjine. Takođe, i napetost oko Kosova loše se reflektuje na ovu grupu.** Loš je primer i to što smo mi pozvali pridstavnike 13 ambasada, čije nacionalne manjine žive u Srbiji, a nije se odazvala ni jedna. Za razliku od njih moram pohvaliti Službu za ljudska i manjinska prava i gospodina Janoša Orosa..

Prof. dr Marijana Pajvančić, divanila je o pravnom okviru nacionalni manjina u Srbiji. Veliki problem predstavlja činjenica da još uvek nije donet Zakon o izboru Nacionalnih saveta, ali ima još mnogo pravnih nedostataka u našem Ustavu.

Srbija je potpisnica Okvirne konvencije za zaštitu nacionalni manjina 2003. godine, kad je za Strazbur i pisan prvi izvištaj. U njemu su se Bunjevci tek dvared spomenili, nako nuzgred, dok ni riči nije bilo napisano o njevim problemima.

Ovaj put Bunjevci su iskoristili svoju priliku da svima jasno i glasno kažu šta nemaje a da na to imaje prava, kogod i istale nacionalne manjine. Zato su imali primedbi skoro na svi 18 članova Povelje. Konferenciji je prisustvovala radna grupa koja je isprid bunjevačkog nacionalnog savita i pisala izvištaj: pridsidnik bunjevačkog Nacionalnog savita **Nikola Babić,** pridsidnica Izvršnog odbora **Đurđica Skenderović**, **Nikola Vizin** šef kancelarije u Nacionalnom savitu i **mr Suzana Kujundžić – Ostojić,** direktorka Bunjevackog informativnog centra. Nikola Babić, pridsidnik Nacionalnog savita, u svojem obracanju skupu dao je jedan opšti prikaz sa kojim se problemima suceljavaju Bunjevci danas, ko i to šta je sve kroz istoriju dovelo do takog stanja. Povodom primene Povelje o manjinskim jezicima, di su i Bunjevci takođe tražili zaštitu, je kazo: **Nacionalna zajednica Bunjevaca stavlja sebi u zadatak da mora obezbediti povratak bunjevačkog jezika, kao jezika Bunjevaca, koji se nekada koristio na ovim prostorima, ali normalno, taj jezik mora biti osavrenjenjen, uključujući sve jezicke transformacije koje se javljaju u međuvremenu i u svim slovenskim jezicima. Zbog toga se mora obezbediti standardizacija bunjevackog jezika. Zahtevamo da se otvori katedra za bunjevački jezik, kako bi se obezbedilo školovanje budućih kadrova u duhu savremenog jezičkog pristupa.**

Bunjevci su u protekli dvi godine puno tog ostvarili u domenu svoji prava. Al neće sustat već će i dalje nastojat objasnit i Srbiji Evropskoj zajednici, kako su se našli u ovako teškim prilikama, te dat sve od sebe da se nanesena nepravda ispravi.

S. K. O.

U SALI „JADRAN” 12. NOVEMBRA ODRŽAN TRADICIONALNI SUSRIT

UVEK I UVIK ZAJEDNO



Bunjevačke igre za veselje



Nikola Babić i Zoran Veljanović uvik i uvek zajedno

U sali „Jadran” 12. novembra desio se tradicionalni susret „Braća uvek i uvik zajedno”. Od 1991. godine od kako je potpisana povelja ova druženja se održavaje svakog novembra.

Na pozornici (bini) bile su državna i bunjevačka zastava. Počelo se sa himnom „Bože pravde” u izvođenju hora SKC „Sveti Sava” i „Podvikuje bunjevačka vila” u izvođenju hora Bunjevačkog kulturnog centra.

Nikola Babić, pridsidnik Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine, obratio se prisutnima i zafalio što su se lipo odazvali, i da tu 1918. godinu ne triba zaboravit, nego to podsićanje prinet na mlade. Zoran Veljanović je podsitio na 13. novembar 1918. godine kad je voz sa srpskim vojnicima u 18.35 stigo na subotičku željezničku stanicu. Dočekali su ga Srbi i Bunjevci.

U programu folklorne tačke izveli su BKC iz Subotice i BKC iz Tavankuta, a imali su i goste grupu „ARHAIK” iz Zrenjanina koja je svojom nošnjom i pismama izmamila aplauze.



Srpske igre

BUNJEVAČKA STRANKA ORGANIZOVALA ZABAVU U KAFANI „BAČVANKA”

PONOVITI DRUŽENJE

U Skupštini Mesne zajednice Aleksandrovo sve stranke su zastupljene, al jedna od aktivniji je Bunjevačka stranka. Ona je već nikoliko puti organizovala druženje svoji članova i simpatizera u domu Mesne zajednice Aleksandrovo.

Zbog velike zainteresovanosti 28. oktobra Bunjevačka stranka je organizovala za sve dobre prijatelje, Bunjevce i simpatizere, druženje u kafani „Bačvanka”, a skupilo se oko 250 ljudi.

Prisutne je pozdravio Vlado Nješković, pridsidnik Mesnog odbora Bunjevačke stranke Aleksandrovo. Uputio je dobrodošlicu gostima iz Sombora, Bajmoka, članova Bunjevačke matice.

Nuz dobru muziku, prigodan kulturni program, prasećiju pečenicu, veselje je trajalo do sitni sati. Bilo je to, kako je kazo Vince Evetović, jedan od organizatora, druženje i animiranje Bunjevaca i povezivanje bunjevački institucija. Dodo je Vince još i to, da će se vako druženje ponovit. Prisutni su bili zadovoljni i jedva čekaje novo druženje. **M. H.**



Lipo druženje ostalo u sićanju – Aleksandrovo

I BUNJEVAČKA IZDANJA NA SAJMU KNJIGA U BEOGRADU

KNJIGA NAŠA NASUŠNA

Ko i prija par godina unatrag na sajmu knjiga u Beogradu, u moru razni izdanja, mogla su se vidit i izdanja bunjevački knjiga

Za positioce 52. međunarodnog sajma knjiga u Beogradu u hali 14 bile su izložene knjige iz Bunjevačke matice, zatim njezino interno glasilo „Rič" i „Bunjevačke novine". Knjige su bile izložene na štandu za Izdavačku dilatnost na jezicima nacionalni manjina Izvršnog veća Vojvodine. Ostaje da se nadamo da će slideće godine na ovom štandu bit daleko više novi izdanja, mladi i perspektivni autora koji će pisat na svojem maternjem jeziku – bunjevačkom. Dakako da je veliki problem izdavaštva kod Bunjevaca uvik bio i nedostatak sridstava za štampanje. Međutim, moramo bit svesni da su pisani tragovi, nazovimo ji tako jednim imenom, uvik bili ti koji su bili čuvari jedne kulture, jezika i naroda. Otaleg velika potriba da se stanje u bunjevačkom izdavaštvu što prija promeni na bolje.



Bunjevačka izdanja na 52. Sajmu knjiga u Beogradu

Rič dvi o sajmu...

Međunarodni sajam knjiga, 52. po redu počo je 22.10. svečanim otvaranjom na kojem se prisutnima obratio najpoznatiji domaći dramski pisac Dušan Kovačević. Zemlja – počasni gost ove godine bila je Italija, sa više nego bogatom i raznovrsnom ponudom izdanja iz razni oblasti. Ovom prigodom došlo je i do prvi kontakata izmed domaći i nadaleko poznati italijanski izdavača stripova. Pored zemlje počasnog gosta, učestvovalo je i stotine izdavača iz dvadeset drugi zemalja, od Crne Gore do dalekog Brazila. Tema sajma ove godine bila je: Dositej Obradović i prosvićenost, povodom dvisto godina dolaska u Srbiju.

Ovogodišnji dobitnik nagrade „Dositej Obradović" je austrijski izdavač, Lojze Vizer.

Pored glavne nagrade, dodiljene su i mnoge druge, za najbolju knjigu, za najbolju sajamsku prezentaciju, najbolju dičiju knjigu, itd. Tako su za najbolje izdavače proglašeni odlukom žirija: Zavod za udžbenike iz Beograda i JP Službeni glasnik, takođe iz Beograda. Za izdavački poduhvat 2007. godine titulu najboljeg pono je: Aleksandar Mladenović, za Povelje i pisma despota Stefana. Za ediciju najboljim se proglašavaje: Edicija prva knjiga u izdanju Matice srpske iz Novog Sada i edicija Pustolovine u izdanju Kreativnog centra (Beograd). Najbolja dičija knjiga je, po odluci žirija: „Zoološka pesmarica" Branka Stevanovića, u izdanju Zavoda za udžbenike iz Beograda.

U okviru sajma realizovan je veliki broj aktivnosti, promocija knjiga, okrugli astala, diskusija. Četvrtak 25.10. je bio dan rezervisan za posite škula širom zemlje, kad je realizovana posita oko 30.000 positilaca. Sajam je positio i pridsidnik Republike Srbije Boris Tadić, ko i mnoge druge ličnosti iz političkog i javnog života.

Na sajmu je bilo i oko 650 akreditovani novinara iz zemlje i svita, iz, pisani i elektronski medija. Što je sasvim opravdano zbog velikog interesovanja. Tako je pritposlednji dan, sajam positilo oko 200.000 ljudi. To je virovatno i bio motiv da Savit beogradskog Sajma odluči da manifestacija traje dan duže, pa se zvanično završila 29.10. Svako ko je tog dana došo na sajam do 16.00 h mogo je uć bresplatno i uživat u razlgedanju literature iz svi krajova svita. Počasni gost slidećeg međunarodnog sajma knjiga u Beogradu biće Japan.

T. K. Matković

OPOMENA ZA PRAVO, DOBRO I LAKO ŠTITI OVE KNJIGE...

MALO POZNATI VELIKI LJUDI

Čak 100 godina prije Vuka Karadžića, naš Lovro Bračuljević je kazo „Piši onako kako govoriš"

Franjevački pisac Lovro Bračuljević rodio se, živio i radio u Budimu (1685-1737). Zajedno s drugim piscima iz redova bosanski franjevaca (M. Radnić, Stipan Vilov, N. Kesić, P. Lipovac, Emerik Pavić, Grgur Peštalić i dr.) ubrajo se u one ***eminetne ličnosti bosanske redodržave koje su u najtežim vremenima tokom vekova celim bićem stajale uz svoj narod ne samo u propovedanju, u dušebrižništvu i učenju, već su dobar glas stekle i pisanjem knjiga iz raznih oblasti i izdavanjem književnih dela***. (citat iz dela: P. Bernardin Unyi - Istorija Šokaca, Bunjevaca i bosanskih franjevaca, Budimpešta, 1947; prevod - Subotica, 2001).

U knjigi Uzao serafinske goruće ljubavi iz 1730. g. nalazi se odiljak Opomena za pravo, dobro i lako štiti ove knjige, u kojem autor piše o akcentima, složenim glasovima i zalaže se prvi kod naši pisaca za načelo fonetskog pravopisa: „Lipše i pofaljenije je pisati onako kako se govori, jer što god je odviše, nije faljeno već kuđeno. Zato ja u ovim knjigama pišem onako kako govorimo i izgovaramo naški riči: jer kako se mogu izgovarati, onako se mogu i u knjigah štiti." Eto, jezičko-pravopisnog pravila po kome je tek kasnije, u XIX viku, postao poznat veliki reformator srpskog jezika i pravopisa Vuk Stefanović Karadžić: „Piši kao što govoriš!"

Bosanski franjevci su radi očuvanja katoličke vire uređivali katekizme i izdavali molitvenike, propovidi i teoretske knjige, a među franjevcima su bile popularne i knjige religioznog sadržaja koje su štampane u srpskim štamparijama u Crnoj Gori, Srbiji i Bosni, počev od XV vika. Provincijal Mihajlo Radnić (1636-1707), poglavar redodržave Bosne Srebrene, rođen u Kaloči, smatra se prvim bunjevačkim piscom iz ovi krajova. On je u Rimu uradio dva privoda na slovinsko-bosanskom jeziku, koja se odnose na ljubav prema Bogu, o Svetom pismu, o preziru prema sujeti (***Pogargjene izpraznosti od svieta,*** Rim, 1683. i ***Razmiscglagna pribogomiona,*** Rim, 1683). U rukopisu je ostavio pripis dila J. Palmotića: ***Kristijada,*** pisan bosančicom. Blaško H. Vojnić čak navodi da je pisac M. Radnić zbog svog visokog položaja u Bosni, utico na seobu Bunjevaca u ove krajove 1687. godine (***Jugoslovenski književni leksikon,*** Matica srpska, Novi Sad, 1984).



U Z A O

Scerafinske (naſcki) goruchie gliubavi,
tri put ſvezan
To Jeſt
KRATKO, ALI TEMEGLITO
popiſſagnie pocſetka, ukoregniegnia, i
raſciregnia davnaſcgniegh poglavitogh, iliti Archi-
Brattinſtva konopnogh pojaſſa Patriarke ſvetoga Oca Franczeſcka, uzdighnutogh odavna u Czarkvi i manaſtiru mále Brattje Redovnikogh obſluxegnia, ſinovah iſtogh Patriarke, Provinczie ſrebrno Boſſanske, u Kraglievskomu, i ſlobodnomu Gradu Budimu, poghlavitomu Macxarske zemglie.
U TRI DIJLA RAZDIGLIENO
Od Koih
PARVI MECHIE PRID OCSI, KOREN,
pocſetak, raſcireg ie, otaiſtva, i duxnoſti potribitogh obſluxegnia, Brattinſtva. Drughi tomacſi oproſczegnia, i daje mloghe lipe, i potribite nauke zdravoni karſtianskom virovagniu, ufagniu i Bogogliubnom dilovagnia kriposlih. Treſi pripiſuje rakon vlidagniu, poſebitom, i opchienom, Brattinſtva: i broi oproſczegnia, kojaſe s'obſluxegniem iſtoga dobivaju.
SVE PRIPRAVGLIENO, SLOXENO, I POD
tlacs dato, s'trudom, is'perom O. F. LOVRE BRACSUGLIEVICHIA, Zavitnika ſpomenutogh gori Rèda, i Provinczie, Sctiocza poghla-vitogh ſvetoga Bogoſlovſtva, u Sckuli, i manaſtiru ſvetogh Oca Franczeſcka, iſtogh Rèda i Provinczie, u imenovanom Gradu, godine Iſukarſtove 1730.
PRIPIJSANO I PRIKAZANO NA POSCTEGNIE, FALU,
i diku iſtogh uzviſcenogh, i po ſvem ſvitu ſlavno-glasnogh Brattinſtva; offobito ekupglienih, ſjegignienih, i ſvezanih s'pojaſom iſtoga, pod vladavju i upravgliegniem Provinczie ſrebrno Boſſanske, s' koſtiuje troſckom tlacseno.
S' DOPUSSCHIEGNIEM STARESCINAH.
U Budimu, po Ivanu Giurgiu Nottenſtein, Sctampaturu.

Lovro Bračuljević je drugi, za Bunjevce važan franjevački pisac iz ovi krajova, rođen u Budimu. Visoke škule završio je u Italiji (filozofiju i bogosloviju) i bio je profesor filozofije u Budimu. Posli tog, pridavao je bogosloviju tokom deset godina na visokoj bogoslovskoj školi za franjevce u Budimu. Imo je više visoki redovnički funkcija u provinciji Bosne Srebrene (Bosnae Argentinae) i ko taki aktivno je učestvovo u virskoj politiki bosanski franjevaca. Prigovarao je s kaločkim nadbiskupom Gaborom Patačićom o izgradnji „bošnjačko-šokačko bunjevački županija". U Bugarskoj je bio pridsidnik kapitola 1737. Vraćajući se otaleg, teško se razbolio i umro u Budimu. Detaljniji podaci o njegovom životu mogli bi se saznat iz rukopisnog životopisa koji je napiso Stipan Vilov, njegov savrimenik i franjevac iz Budima, pisac tzv. „Budimskog kruga", al taj rukopis je, naravno, teško dostupan. Za Lovru Bračuljevića se zna da je bio strog i primeran franjevac koji je vodio pravi pokajnički život, priporučivo ga virnicima i učenicima visoke škule za franjevce di je pridavao u Budimu, a o tom je piso i u svojim dilima. Spominje se više njegovi dila, al su sačuvana samo dva: ***Dobar put putovagnia krstianskogh u rai,*** Budim, 1730. i ***Uzao scerafinske (naszki) goruchie gliubavi,*** Budim, 1730. godine. U ovoj knjigi Bračuljević u tri dila piše o nastanku bratstva Svetog Franje, o obavezama i privilegijama članova i o širenju reda.

Bosanski franjevci su oduvik jako vodili računa o učenju i poznavanju jezika da bi mogli vršit službu među našim svitom u krajovima pod Turcima. Toma Babić je izdao prvu gramatiku za učene Ilire, 1712. godine, a Lovro Šitović je u Veneciji štampo prvu latinsko-ilirsku gramatiku (Prema B. Unjiju, citirano dilo). Franjevci su nastojali nabavit što više ričnika za svoje redovnike, a bavili su se i istoriografijom, škulstvom, književnošću i propovidima.

Tako i Bračuljevićeva dila nose pečat religiozne i „poučne" književnosti XVIII vika, kojom se virnici uče kriposnom životu po ugledu na franjevce, nudi njim se utiha vire i pobožnosti u teškim vri-

menima. Dila su napisana narodnim jezikom i sadrže čak i pouke o jeziku i pravopisu.

U knjigi *Uzao serafinske goruće ljubavi* iz 1730. godine nalazi se odiljak Opomena za pravo, dobro i lako štiti ove knjige, u kome autor piše o akcentima, složenim glasovima i zalaže se prvi kod naši pisaca za načelo fonetskog pravopisa: „Lipše i pofaljenije je pisati onako kako se govori, jer što god je odviše, nije faljeno već kuđeno. Zato ja u ovim knjigama pišem onako kako govorimo i izgovaramo naški riči: jer kako se mogu izgovarati, onako se mogu i u knjigah štiti." Eto, jezičko-pravopisnog pravila po kome je tek kasnije, u XIX viku, postao poznat veliki reformator srpskog jezika i pravopisa, Vuk Stefanović Karadžić: „Piši kao što govoriš!"

Kada pišu o Lovri Bračuljeviću, Jelica Golić u ***Republici*** (1956. godine) i Julije Šoltić u časopisu ***Kolo V*** (1967) među prvima ukazuju na značaj ovog pisca kao začetnika fonetskog pravopisa, a kasnije na to ukazuju i drugi malobrojni autori koji su se njime bavili (I. Kujundžić, A. Sekulić, Blaško Vojnić, F. E. Hoško itd.).

Knjiga ***Uzao serfinske goruchie gliubavi*** štampana je u Budimu kod Ivana Gj. Nottensteina, o kome nemamo više podataka. Knjiga je sačuvana i u fondu stare i retke knjige Narodne biblioteke Srbije i uvrštena je u štampani ***Katalog knjiga na jezicima jugoslovenskih naroda (1519-1867)***, Beograd, 1973; pod br. 236. Prija tog, L. Bračuljević je sa svojim dilima obrađen u ***Bunjevačko-šokačkoj bibliografiji*** , Rad JAZU, 355, Zg, 1969.

Nevenka Bašić Palković

SLIKARI SLIKALI MOTIVE IZ „BUNJEVAČKI NOVINA"

DOĐITE PONOVO



Slika Natalije Dornić nastala po motivu iz „Bunjevački novina"

Krajom oktobra Udruženje likovni stvaralaca ART-ETNOS sa sidištom u Subotici organizovo je na Paliću koloniju na koju su došli slikari iz cile Srbije. Inače tu pripada i „Etnos" – koji je pod okriljom Bunjevačke matice, a pridsidnik je Natalija Dornić.

Družila sam se š njima tri dana. Vidila puno lipi slika u njevom društvu. Bile su i žene koje se bave umitnošću izrade pridmeta od slame. Slikarima sam poklonila stare primerke „Bunjevački novina" da ponesu štogod lipo iz našeg grada. Moj poklon za nji je bio inspiracija, zato su mi na odlasku pokazali šta su naslikali iz Novina. Nina Jovanović živi u Mataruškoj banji, bavi se grafikom pune 4 godine. Prvi put je Nina u Subotici. Zdravo joj je lipo a pogotovo romantika Palićkog jezera. Iz broja 20 „Bunjevački novina" sa naslovne strane u tehniki grafike izradila je gornji dio pendžera.

Na koloniji je bio i Ninin, otac, Ljubiša Jovanović i on se oprobo u slikanju motiva iz Novina. Zainteresovo se za motiv iz broja 25 „višanje krušne krpe na vr đerma". Nije uspio završit, jel ga je privarila kiša. Počela je padat prija neg što se slika osušila.

Virujemo da će nam opet doć, i da će imat više sriće s vremenom. **M. H.**

KUD „Ravnica" Mala Bosna
Sekcija Vredne ruke

OBAVEŠTENJE

Poštivani,

Pozivamo sve meštane Male Bosne kao i okolinu da nam se pridruže u radu na očuvanju baštine, kulture i običaja ovog podneblja.

Okupljanje je svakog petka, pripremamo se za Božićnu izložbu koja će se održat 2. decembra 2007. u domu kulture.

Otvaranje u 10 sati.

Srdačno vas očekivamo da svojim prisustvom i eksponatima, obogatite i uveličate ovu izložbu.

POZIVNICA

POŠTOVANI,

Pozivamo vas na obeležavanje Dana invalida koji će se održati u Maloj Bosni, 13. decembra 2007. godine u domu kulture sa početkom u 18 časova. Uz prigodno druženje pozivamo sve invalide rada, penzionere invalide, starosne penzionere i sve ostale meštane Male Bosne.

Mesni Aktiv invalida
Mala Bosna

ZAJEDNIČKI KONCERT GKUD RAVANGRAD IZ SOMBORA I DOMA KULTURE IZ SIVCA

ALAJ JE LIPO KAD SE KOMŠIJE PAZE



Igra i lipota bunjevački nošnji uvik i svugdi plene

U nedilju, 28. oktobra, u sali Doma kulture Sivac, održan je zajednički koncert, nuz igru, pismu i divan, Gradskog kulturno-umitničkog društva Ravangrad iz Sombora i domaćina, folklornog ansambla Doma kulture iz Sivca.

U dvočasovnom, zdravo bogatom i raznolikom programu, publika je imala prilike vidit igre iz Bujanovca, običaje sivačkih vinogradara, šopske igre, vlaške igre, srpske igre iz Bačke, igre iz skopske Crne Gore, svadbene običaje iz Vranjskog polja, slušat Narodni orkestar Milana Grkovića iz GKUD-a Ravangrad, te soliste Jelenu i Mirjanu Grković, Stanimirku Živković, zatim somborsku žensku izvornu pivačku grupu Varošanke, al i vrlo domišljate i vrcave divane Jovana Paula iz Sivca i Dragana Kubatova i Slobodana Bačića Brbe iz Sombora.

Naročito zanimanje publika je pokazala, što je svojim iskrenim aplauzom i potvrdila, za bunjevačke igre iz okoline Sombora, koreografa Magdalene Popović i bunjevačke običaje pod nazivom „Slatka rakija" – uvođenje mlade u kuću, od koji je ovaj poslidnji izazvo buru smija. Somborski folkloraši su „Slatku rakiju" već dva puta, i to zdravo uspišno, izveli na Trojnim susritima u Bezdanu, ko i na nedavno održanom 35. Saboru narodnog stvaralaštva Srbije na Oplencu.

Kako saznajemo, ovo će njim na budućim gostovanjima u zemlji i inostranstvu, najvirovatnije, postat zaštitni znak. Običaj je postavio Dragan Kubatov.

Nastavak dvočasovnog koncerta uslidio je u Mađarskom domu, nuz pismu sivačkog sastava Gold, di su izvođači imali pravo malo opštenarodno veselje, nuz igru i pisme naroda i narodnosti sa prostora bivše Jugoslavije.

Milorad Blažić

BUNJEVAČKE NOVINE SE ČITAJE U NEMAČKOJ

BUNJEVAČKE U SVITU



Marica Skenderović i Marija Horvat u divanu

Novine ko novine. Obično iđu od ruke do ruke. Jel se kupe, jel se poklone, al se rado čitaje. I naše „Bunjevačke novine", na našu radost, prilaze granice naše države.

Marica Skenderović (55), domaćica rođena na Pavlovcu. **Bila sam sasvim mala kad smo se priselili u Bajmak u Masni kraj**, kaže Marica. **Osnovnu škulu sam završila u Bajmaku. Godine 1972. sam se udala i očla u Nemačku u Štutgart di i danas živim sa čovikom i četri sina**. Da bi bila u kontaktu sa svojim narodom pritplatila se na „Bunjevačke novine". Za naše novine saznala je od Katice Kolar, koja takođe živi u Nemačkoj. **Katica je moja škulska drugarica iz osnovne škule i sad smo se susrile posli nepuni 50 godina**. Oduševljena je „Bunjevačkim novinama" i čim je očla u Nemačku obavistila je Maricu Skenderović da postoje naše novine.

Marica i Katica svrate u Bajmak. Nostalgija je ipak nostalgija. Kad su bile u rodnom selu ponele su puno primeraka stari brojova „Bunjevački novina", a ponele su „u daleku tuđinu" i knjigu Gabrijele Diklić „Meni salaš bili fali".

I tako, kako su mi kazle, dosta suza prolivaje tamo daleko od Bajmaka, a sad će ji „Bunjevačke novine", ko jedna nit koja se nikad prikinit ne da, vezat za svoje bunjevačko poriklo.

M. H.

BOŽJI PUTOVI I LJUDSKE SUDBINE SU ZDRAVO ČUDNI

ČIJA VRULA NA LEDINI SVIRA



Zvuci frule razležu se kroz ravnicu

Ej šta ću radit s dikinim salašom.
Salaš svalit, košaru zapalit,
a bunar ću đubretom zavalit.

Do sad nisam ni jednu životnu pripovitku vako počimala. Sad moram jel Marija Lebović (68) domaćica i paorkinja s ovim bećarcom dočekala je moju drugaricu Katu i mene na ledini isprid svog salaša nedaleko od Mišićeva. Marija, iako u trećem životnom dobu, nema još side kose na glavi. Uvik je vesela, raspoložena, voli pivat, a zna i lipo svirat na vruli. Živi na salašu ziđanom 1925. godine nuz betonski put Subotica-Sombor.

Brza na divanu, kogod i na pismi

Jedva sam stigla sve zapisat, jel mi je zdravo tušta i brzo nadivanila. A počela je vako: **Rođena sam na Kaponji nedaleko odaleg di sad živim. Imala sam tri sestre i jednog brata. Umrla mi je mama kad sam imala samo tri godine. Odranili su me dida i majka. Išla sam samo 4 razreda u škulu, i to virujte u svaki razred sam išla dvared,** kroz smij dalje pripovida Marija. **Krenem ja u škulu, dođem do klupe kuružne na njivi, sklonim snop, sidnem na tašku i čekam da se društvo vrati iz škule. Pridružim njim se i srićna se vratim na salaš.**

U svojoj maloj kujnici, čuva klupu staru 150 godina na kojoj je sa didom sidila i svirala na vruli.

Sama sam prvu vrulu napravila dok sam čuvala svinje. Ditinjstvo i mladost su mi bili teški. Baćo se ponovo oženio, i ta druga dica su bila pošteđena a ja sam bila prava sluškinja.

Težak život s tušta rada i zdravo malo ljubavi

Kad je počela pripovidat od svoje mladosti, smiška s usana je nestalo. **Obučem se i krenem na igranku. Obujem opanke, a sandale i ruvo ponesem. Kod jedne ograde izujem opanke, obujem sandale, prisvučem se i idem na prelo el kolo. Kad prođe veselje krenem natrag, nastavlja sagovornica, opet se priobujem i dođem na salaš. Imala sam oko 16 godina, s tugom kaže Marija. Baćo me čeka mada je jedan sat posli ponoći i naredi mi da iđem oma u košaru da očešem konje, da ji naranim, jel već u pet sati uprezani su konji i morala sam ić orat. U podne konji su imali odmor, al ja nažalost nisam. Morala sam oštrit ravnik, nakosit ditelne, izmišat sa slamom i mećat u žagre da imadu konji šta ist kad uveče uđu u košaru. Ja sam za jedan dan morala jedan lanac zemlje uzorat i paračit. Tako sam puni 25 godina bila baćin sluga. Nikad mi ništa nije kupio. Srićna sam bila s didom i majkom**, pripovida nam Marija.



Malo piva, malo svira – Marija Lebović

Osmij na licu i kad za njeg razloga nema

Za kraj posite ispripovidala je i to da se nikad nije tila udavat. Imala je jednog kojeg su joj komendirali kad je bila 32 godine. **Isuviše težak život sam imala da bi se odlučila na udaju. Zadovoljna je svojim životom.**

Srićna, uvik nasmijana, rado zapiva, a za kraj nam je zasvirala „Zarasle su staze moje" na svojoj vruli, koju joj je dida Nikola prija 40 godina dao na poklon. Ode ona biciglom do Male Bosne, do varoši jel do Mišićeva u dućan.

Šafuner joj pun „štafira". Ako bude živila još 50 godina neće moć pokidat ta silna ruva, suknje, keceljce, leveše, al to je sve dobro. To je njezin svit, svit Marije Lebović.

M. H.

BENO I MARIJA VOJNIĆ ZELIĆ JOŠ SU DAVNO OBILUŽILI ZLATNU SVADBU

U BRAKU 62 GODINE

U vrime kad je svaki treći brak razveden, divan o zlatnim svatovima je zdravo ridak. Zato smo za vas odabrali baš jednu taku pripovitku o slaganju u dobru i zlu - zauvik

Prija neg što počnem pisat pripovitku o čoviku i ženi koji su tako dugo u braku, pitam se dal će koji današnji brak dočekat el proslavit zlatne svatove. Po ovim što kažu statističari slabo će kogod sastavit te godine zajedno. U Mesnoj zajednici „Bajnat" na programu je bila „Sunčana jesen života" i tamo je između ostalog proglašen i par sa najdužim stažom u braku.

Daleke 1945. godine 15. septembra vinčali su se, u Gradskoj kući a posli u Senćanskoj crkvi, Marija i Beno Vojnić Zelić. Ona je imala 20 godina a on 24. Imadu dva sina, dvi snaje i četvero unučadi. Bać Beno ima 86 godina i vrlo je vitalan, dok je baba Marija sa svoje 82 godine prikovana za krevet od februara ove godine. Okružena je baba Marija sa svojim najdražima. Svi brinu o njoj.



Šezdeset i dvi godine sloge – Beno i Marija Vojnić Zelić

Divanila sam sa bać Benom. Počo je pripovidat o mladosti. **Imo sam 20 drugova, lipo smo se družili. Ako je kogod od nas imo pet dinara to je bilo za to veče, naše zajedničko pet dinara. Kod Janka smo imali škulu za ples i tamo smo svi odlazili. Imo sam i harmoniku na koju sam lipo sviro. Na sriću odno je jedan Rus. Ko zna šta bi bilo samnom. Zdravo sam volio svirat. Nismo se baš slagali s momcima iz drugi kvartova. Obično su izbijale tuče i to zbog cura. Bila su to vrimena kad su se pravila po kućama prela i kola, a obavezno je bio i harmonikaš. Na takom jednom prelu upoznosam Mariju. Godinu dana sam joj ofiro i onda smo se vinčali. Oma smo se na početku dogovorili da ne budne ljubomorna, da Marija vodi kućnu blagajnu, a ja ću biti onaj koji će zarađivat. Marija je svoj radni vik odradila u fabriki čorapa „8. mart", a ja sam malo radio s njom u istoj firmi, a penziju sam dočeko na železnici. Dicu smo zajedno odranili. Marija je radila stalno prija podne a ja u smenama, pa sam onda moro kuvat. Marija me dobro naučila. Sićam se, nastavlja Beno, kuvo sam taranu. Metnio sam u labošku od 3 litre da se kuva i izašo u avliju. Kad sam se vratio imo sam šta vidit. Zaklopac se digo visoko gori. Snašo sam se. Polak sam dao kokošima i dolio još vode a tarana je ponovo nabubrila.**

Ni od čega u životu nije bižo i nevoljama je uvik pravo u oči gledo. Tako je naš Beno bio dvared u ratu kod Madžara, a bio i dobrovoljac kod partizana, di je i ranjen.

Moj otac Veco i stric Kalman, nastavlja Beno**, imali su daleki 30-ti godina pogrebno preduzeće koje se zvalo „Funero". Radio sam i ja tamo, i pravio mrtvačke kovčege.**

Valdar podstaknut prithodnim ričima, Beno kaže, da mu je želju da on i njegova Mara istog dana odu na onaj svit.

Tako izgleda jedan brak, jedna pripovitka, o zajedničkom životu u dobru i zlu.

M. H.

ŠUŠKANJE LJUSKURA U POSTELJI

MOJA POSTELJA, MOJ KREVETIĆ

Ko dite, najviše sam volila svoj bili krevetić, koji je stajao u jednom ćošku didine i majkine sobe. Kada bi legla u njega, uvik je nešto umirujuće u njemu šuškalo. Nisam dugo znala tajnu tog šuškanja.

Jednog lipog sunčanog jesenjeg dana mama mi kaže: „Evo,curo moja, ovaj džak, pa vidiš onu njivu kraj našeg salaša? Iđi i skupljaj bile ljuskure od kuruza što je ostalo od obrani klipova. Ja pitam mamu: „Pa zašto?" A ona odgovori: „Pa moramo napunit tvoju slamaricu ljuskurama, već su se dosta od lane utrle. To je mama vidi svako jutro kad ti namišta tvoj krevetić. Kupila sam danima bile lipe ljuskure od kuruza, a moja mama je njima napunila moju slamaricu, koja je nakon tog još lipše šuškala.



Krevetić u kojim su najlipči snovi

Nikaki jogi dušeci, ni madraci na federe, nisu mogli iz mog sićanja potisnut moju slamaricu, nit je zaminit. Šuškanje moje slamarice je bila moja dičija uspavanka. Mama, umorna od poslova svakojaki nije imala vrimena da mi čita bajke el Zmaj Jovine uspavanke.

Marija Bojanin

NEOBIČAN HOBI KOJI ISPUNJAVA PENZIONERSKE DANE

KAD PAPIR NIJE SAMO OBIČAN PAPIR

Naša sugrađanka Marija Braun od presovanog papira pravi prava mala remek dila: vizit karte, pozivnice za vinačanja, čestitke, a često i mašti da na volju

Često obalazim razne izložbe od svega i svačega, posli čega zaključim da ljudska mašta i sposobnost nemaju granice. I tu moram kasti da u maštovitosti i snalažljivosti pridnjače žene. Od bilo čega, naprave prava remek dila, koja mogu bit ne samo lipa, već i korisna a samim tim i vridna.



Marija Braun (64) penzionerka je od sridine 90-ti. Škulovala se za tehnologa i radila u „Fidelinki" u laboratoriji. Naravno, obasipam je pitanjima kako, kad i zašto baš papir da bude ono čime će svoje slobodno vrime ispunit i radovat se svakom novom urađenom listu, el sliki od papira.

Tribalo je počet

Marija svojim prijatnim glasom pripovida. **„Prija 10-ak godina bila sam na sajmu u Pešti i vidla na izložbi knjigu u stvari bajke za dicu brez slova, samo kolaži, a listovi od presovanog papira. Kad sam došla kući radoznalost je proradila"**, kaže sagovornica. **„Nisam imala od koga da naučim a tila sam naučit kako se pravi presovani papir i onda sidnem prid kompjuterom i krenem da listam po Internetu. Vidla sam šta sve mož od papira da se napravi i kako. Godine 2004. sam tila štogod napravit od novinskog papira. Međutim boje i olovo šire teške mirise i odustala sam"**. Marija posli nastavlja. **„Odlučim se za higijenski bili papir, koji prvo iskidam na sitne komadiće, potopim ga u vodu di ostane 24 sata. Onda i „mišalicom" za farbu dobro razmutim i onda specijalnom nerđajućom mrežom ocidim i tu masu koja je ko skorup, istresem tj. privrnem na damast el čipku i tako rađam pet slojeva. Onda metnem ploču i ponovim. Damast el čipku sa masom onda pomećem u hidrauličnu presu čiji je pritisak čak 3.000 kila. To stoji 24 sata i onda izvadim i papir zajedno sa čipkom, damastom el' već šta sam metnila, obisim na štrangu i pripnem štipaljkama. Kad se osuši odvojim papir od podloge i dobro ga ispeglam s' peglom na paru. A onda još jedared vraćam u presu da dobije oblik. Ako oću kaku boju ubacim crnu kafu, mliveni biber, čaj, sitne končiće i sve ono što imam u svojoj bašči, cviće, grančice, lišće, samo mora bit suvo"**, zaključila je Marija.

Baš svašta mož napravit

I dalje pitam o samostalnim izložbama, šta sve mož pravit, a ona mi kaže: **„Nisam imala samostalnu izložbu. Al se nadam da ću je jednog dana i opravit. Od ovako obrađenog papira pravim vizit karte, pozivnice za vinčanja, čestitke za Božić, Uskrs, rođendan, imendan, himne. Cigurna sam šta ljudi požele možem napravit, jel sve je izazov za mene. Kadgod štogod uradim za 2 sata, a zna da budne i po 2 dana, sve dotle dok nisam zadovoljna. Često puti čovik me natira da malo prošetam posli 10-ak sati stalnog rada. Moj Joška mi puno pomogne i podržava me u poslu koji zdravo volim, jel u sve ulažem svoju dušu a to me onda drži"**.



Marija Braun sa svojim radom

Puna soba radova

Sve te svoje radove koji ima priko iljadu Marija je poslagala u kufere i u vrlo interesantne albume povezane običnom špargom. Čini mi se da bi bar dva dana tribalo provest u Kerskom naselju u familiji Braun da bi sve vidli, zabilužili, slikali.

M. H.



Podvikuje bunjevačka vila

Podvikuje bunjevačka vila,
iz oblaka razastra krila:
"Oj Bunjevče, probudi se sada,
Starešino subatičkog grada!
Kad ti vidiš cimer od Kasine,
Der proslavi bunjevačko ime,
I pohiti da s'upises tamo.
Tebe zovu braća već ovamo.
Nemoj brate ti oklivat tako,
Već zapiši tvoje ime 'vako:
"Ja sam sinak subatičkog grada,
Neću više da moj narod strada!"
Da ne znadu još ni da ga ima,
Jer ja hoću da ga svahi štima!
Ne zovemo samo bogataše,
Već i manje stanovnike naše.
I držimo se skupa sloge tvrde,
Ne dajmo se da nas drugi grde.
Nema više tu hod nas partaje,
'Ko je poćo i onaj se kaje.
Već Bunjevče hodi vamo pobro,
Pa ćeš vidit da će biti dobro:
U Kasinu upiši se sada,
Da i tvoje dično ime vlada!
Zove tebe društvo od Kasine:
" Oj Bunjevče, subatički sine,
Ako bude u nas sloga taka,
Bunjevačka bice snaga jaka!"
I dodite i vi gospodari,
Kojigod za Bunjevce mari,
A kojigod Bunjevce ostavi,
Ti prokletstvo na njega postavi.
Ter im reci da su izrodice,
Bunjevačkog roda izdajice;
Bunjevac Bunjevca koji pokudi
Bog mu dao oma da poludi.

Bunjevačka svečana pisma





SIĆANJE NA VELIKU SKUPŠTINU

BUNJEVCI SU NACIJA

U Velikoj vićnici Gradske kuće obilužen bunjevački nacionalni praznik 25. novembar

Bunjevci su u nedilju, 25. novembra, još jedared ko svoj nacionalni praznik obilužili dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika Narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostalih Slovena, za prisajedinjenje Banata, Bačke i Baranje Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Svečana akademija je nuz velik broj gostivi održana u Velikoj vićnici Gradske kuće. Pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita **Nikola Babić** je pozdravljajuć goste kazo da je ovo bilo istorijsko priznavanje i afirmacija nacionalnog identiteta bunjevačke samobitnosti i potpune ravnopravnosti sa ostalim narodima.

Bunjevci su se plebiscitarno izjasnili i zauzeli za otcepljenje od Ugarske i prisajedinjenje Kraljevini SHS. Bez njih ne bi bila postignuta potrebna većina za otcepljenje od Ugarske. Zato kažemo da su Bunjevci svoju državu stvarali zajedno sa drugim narodima. A kada se tako država stvara zajedno sa drugima, onda Bunjevci nikako ne mogu u toj državi biti nacionalna manjina – kazo je med ostalim Nikola Babić.

Med uglednim zvanicama bilo je **dr Zoran Lončar, ministar prosvite i sporta, potpridsidnik Skupštine APV Branislav Novaković, pokrajinski sekretar za obrazovanje dr Zoltan Jegeš, pridsidnik Opštine Sombor dr Jovan Slavković, Buču Lajoš, podgradonačelnik Baje iz Mađarske, pomoćnik ministra vera Srbije Dragan Novaković, akademik Čedomir Popov, Pavle Stanojević, sekretar Matice srpske, dr Drago Njegovan, Muzej Vojvodine, Jovan Pejin, Istorijski arhiv Srbije, pridsidnk Skupštine opštine Subotica Saša Vučinić, načelnik Severnobačkog okruga Zoran Prćić**

Dr Zoran Lončar se obratio slavljenicima i izmed ostalog kazo:

Za sve one koji žive u Srbiji, pogotovo za nas koji živimo u Vojvodini, zajendički život nema alterantivu, i zbog toga je pitanje negovanja međunacionalnih odnosa širom Srbije i pitanje na kojem se dokazuje i pokazuje demokratski kapacitet svih političara, i to ne samo na rečima, već i na delu. Kada je u pitanju Vlada Srbije i moje ministarstvo, mislim da je bilo prilike za to. Poslednji put smo se videli ovde sa ove govornice 15. avgusta, kada sam rekao da bunjevačkoj nacionalnoj manjini, kao i svim ostalim nacionalnim manjinama, pripada ono što je zagarantovano Ustavom i zakonom. Drago mi je što su večeras tu i učenici 9 škola u u kojima se po prvi put posle Drugog svetskog rata ovde u Srbiji kao i u Vojvodini može čuti bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture.

Akademik **dr Čedomir Popov**, član Srpske akademije nauka i umitnosti Srbije, je izno ekspoze o bunjevačkom nacionalnom pitanju. Izmed ostalog on je kazo slideće:

Na Velikoj skupštini bilo je prvo priznanje Bunjevaca kao konstitutivnog naroda i njegove nacionalne integracije. Tu je bilo 84 bunjevačka predstavnika, od ukupno 747 delegata. I tada i sada se postavlja pitanje ko su Bunjevci, odakle tolika trajnost njihovog imena i otkuda toliko nedoumica. Pos-









tavlja se pitanje da li neki društveni entitet može da bude nacionalna manjina, a da pri tome nije nacija, da nema obeležja nacije. Nacija je grupa ljudi koja ima jedinstveno etničko poreklo, zajednički jezik, zajedničku tradiciju i istrorijske uspomene. U pogledu tih elemenata, mislim da Bunjevci znaju svoje poreklo, imaju tradiciju, zajednički jezik, i imaju osećanje solidarnosti i osećaj pripadnosti jednoj zajednici. Dakle, Bunjevci jesu nacija, ali su kao takvi samo u Srbiji priznati kao nacionalna manjina, iako žive u još nekoliko okolnih zemalja, kao što su Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Mađarska.

Ne treba zaboraviti da su Bunjevci bili među narodima naše zemlje koji su bili podvrgnuti velikim pritiscima da pređu u druge narode. Procena je da je krajem 19. veka bilo između 100 i 400 hiljada Bunjevaca, a danas ih ima po popisu 21.000. To znači da su oni zaista bili podvrgnuti mnogim pritiscima ne bi li se odrekli svoje nacionalne pripadnosti, i to znači da su tim priticima izloženi i danas.

U drugom dilu svečanosti nastupili su članovi KUD-a „Bratstvo-jedinstvo" sa spletom bunjevački narodni igara i pisama, Sledbenici Tumbas Pere Haje sa solistkinjom Tamarom Babić izveli su nikoliko bunjevački pisama, gosti

Bunjevci jesu nacija, ali su kao takvi samo u Srbiji priznati kao nacionalna manjina, iako žive u još nekoliko okolnih zemalja, kao što su Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Mađarska.



Bunjevački barjak na Gradskoj kući

iz Sombora Slobodan Bačić, na fruli, i Marko Jandrić na gajdama, jednu bunjevačku groktalicu je otpivala Tijana Stanković (KUD „Bunjevka"), a najlipša su bila dica – sad učenici bunjevačkog govora obučeni u narodne nošnje. Nji je sve obukla i pripravila gospođa Kata Kuntić. **V. M.**








PROSLAVA IMENDANA I VELIKE SKUPŠTINE



Snaš Kata i Branko Pokornić, pridsidnik BKC Bajmok



Slavljenice imendana

BAL ZA SVETU KATU

Poznata je bunjevačka izreka: „Sveta Kata, snig za vrata." Ovi dana, osim sniga imali smo i bal. Na kojem se jednako veselilo al i podsićalo na velike istorijske i svitle dane

Bal za svetu Katu održan je u prostorija KPD Jedinstvo – Eđšeg u Bajmoku, 23. novembra. Održan je čerez našeg bunjevačkog nacionalnog praznika – Dan kad su na Velikoj narodnoj skupštini 25. novembra 1918. godine u Novom Sadu i Bunjevci prisustvovali donošenju odluke o prisajedinjenju Vojvodine Kraljevini Srbiji.

Triba kasti i to da je od 757 odbornika bilo osamdeset četvero Bunjevaca. Tu su Bunjevci bili uvaženi i njeva rič se čula, što posli kroz istoriju nije uvik bilo tako.

Branko Pokornić, pridsidnik BKC-a Bajmok, pozdravio je sve goste i podsitio da je i Velika skupština te davne 1918. godine održana baš na svetu Katu. Zato se jeto i sad ta tradicija i sićanje na velike i istorijske dane obilužava.

Gabrijela Diklić pročitala je svoju pismu „Postojimo". Bilo je lipo čut i svetu pismu „Molitva svete Kate", koju je pročitala Lora Vuković, ko i kraljičku pismu o Kati.

Marija Horvat svojom pismom „Sićanja" vratila je goste u vrime lampaša i salaša.

Posibno je goste razgalila svojim divanom, sad već poznata i zdravo popularna snaš Kata – Kata Marganić, koja je izvela monolog „Sanaš Kata na imendanu", koji je za ovu prigodu napisala Gabrijela Diklić. Goste je zabavljao tamburaški orkestar „Boemi"

Imendan sveta Kata čestitan je svim Katama koje su to veče bile gošće, ko poklon podiljeni su njim mali buketići cvića. Za one goste, kojima je baš taj dan bio rođendan Gabrijela Diklić i Marija Horvat poklonile su po jednu svoju knjigu.

Bilo je to lipo osmišljno veče, di su se svi dobro proveli, naučili štogod o bunjevačkoj istoriji i usmenoj književnosti.

S. K. O



Zadovoljni gosti u prostorijama KPD Jedinstvo – Eđšeg u Bajmoku



Cviće za Smilju Urošević – učiteljicu

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

JESENJE VRIME

Jesen je vrime kad se priroda polagano smiriva, pa se i poslovi dovršavaje. Ima se kada proslavit i imendan, materice i oce, svi oni naši lipi kadgodašnji običaji

Jesen je uveliko počela. Dani su kraći a noći duže, a ima još tušta posla što se mora uradit prija zime. Na Svi Svete se nije ništa radilo, a na Mrtvi dan se moglo radit štogod a da se ne dira u zemlju, ko što je oranje i kopanje. Iz poštovanja prema našim mrtvim precima na njev dan ne diramo zemlju nek počivaje u miru Božjem.

Sadivanje kuružnje u badnjove

Jesen je obično vlažna i kišovita, pa se nije moglo radit svaki dan na njivi. Ko je imo posađene šećerne ripe vadila se iz zemlje, izoravala se s plugom a drugi ljudi su je kupili na hrpe, a posli su je malo očistili od zemlje velikim nožom i osikli lišće, pa kad sve urade tovarili su je na kola i nosili na železničku stanicu di se utovarivala u teretne vagone koji su je nosili u Crvenku. Tamo je bila fabrika šećera di se ripa prirađivala. I kuružna se vozila iz klupa kolima, pa nosila na salaš i dila u badnjove. To je bila pića za josag. Bilo je višti ljudi koji su tako lipo znali sadit badnjove, da ji milina bilo gledat. Znalo je bit i po deset badnjova jedan do drugog. Kad je kuružna gotova muškarci su kazali: „Sad mož počet kartanija kad je kuružna u badnjovima". Grabilo se i pospadano lišće, pa ko je imo veliku ledinu i drveća taj je moro tušta lišća ograbit. Nije lišće smilo ostat na travi nepokupljeno priko zime da ne bi trava izginila. Lišće se nosilo u korlat, ni se palilo ko danas. Ako je dalo vrime, onda se i oralo jesensko oranje da manje ostane za proliće.

Kiseli kupus zimi zdravlje čuva

Sad je još tribalo ukiselit kupus a to se radilo ko i sad. Izriže se kupus, malo posoli uzme se čist drveni šavolj, pa se na dno metne malo kuruza da se kupus prija ukiseli i ima lipu žućkastu boju. Kupus se dobro nagnječi i metne se kmina, papra u zrnu i malo lorbelovog lišća. Meću se i čitave glavice kupusa što će posli bit prokole. Kad se šavolj napuni, stegne se sa štrofom koji je imo svaki šavolj. Sad samo da se kupus ukiseli, pa ćemo moć i disnotor pravit.

Sveta Kata snig za vrata

Paštrili su se da sve porade na vrime jel se kazalo Sveta Kata snig za vrata. Kad dođe veče muškarci su se sastajali na divan i kartaniju, a ženske su počele s radom. Parale su stare čorape, rukavice, cvetere i drugo što se zimus otrcalo, pa su ponovo štrikale da bude gotovo kad stigne zima. Dolazi decembar, a to je misec kad ima najviše svetaca u godini. Tridesetog novembra je sveti Andrija što su stari kazali, Andrija zavezanija, kad se završi vrime kroz godinu i počima advent. U adventu se nisu pravili svatovi ni druga velika veselja, a sveci su se slavili u kući s familijom, s rodbinom i komšijama. Tu počimaje i prva čestitanja.



Majka i unučad za materice

Mikulaš – dičija radost

Četvrtog decembra je sveta Barbara divica i mučenica koju je rođeni otac dao ubit zbog vire u Isusa. Ovaj svetac su slavili salašari, a kako su nestali salaši tako se i ovaj svetac više ne slavi. Kadgod se na Barbaru uzela grančica od višnje i unela u sobu koja procvata do Božića. Šestog decembra je sveti Nikola koji se spominje još u starije vrime, a početkom XX vika spominje se običaj Mikulaša koji dariva dicu a kaže se da je običaj priuzet od Mađara. Za taj dan su dica lipo čistila cipele. A i tribalo je jel su kadgod dica išla u škulu daleko po blatnjavom putu, a dica su zgađala da priđu priko najvećeg blata i kad nisu morala. Tako su se navikavali da sami čiste svoje cipele a najviše su se paštrili da za Mikulaša što bolje očiste i naboksaje cipele, jel su virovali da će Mikulaš donet poklon samo u lipo očišćene cipele koje su mećali na pendžer. I nisu se privarili. Ujutru su našli poklon u cipelama a kadgod su se dica poklonu zdravo obradovala.

Sveta Luce, za koga ću se udat?

Osmog decembra je začeće Blažene divice Marije. To je bio velik svetac a čestitalo se ko prvo čelo Božića. Sveta Luca je 13.-og decembra. Ona je bila divica mučenica koja je bila ubijena zbog vire. Zaštitinica je ratara, stočara i bolesnika. Na svetu Lucu se posije žito u čaše da naraste i prozeleni do Božića. Sveta Luca je ženski svetac, jel žene na taj dan nisu smile šit, štrikat, prest, ni tkat zbog sriće u pileža. Virovalo se da na taj dan nikom ništa iz kuće ne triba dat, ni prodat jel će odnet sriću iz kuće. A ako dođe muško čeljade prvo onda će bit muško tele, ždribe, jaganci, prasici i pilići. A ako dođe žensko čeljade onda će podmladak biti ženski, tako se virovalo. Cure su pisale 13 muški imena na artijice koje su smotale i svako jutro po jednu bacile u vatru pa koje ime ostane tako će se zvat momak za kojeg će se udat. Stariji su pratili vrime od Luce do Badnjeg dana. Prvi dan januar, drugi februar i tako svi 12 miseci.

Faljen Isus gazdarice čestitam Vam materice...

Materice su treće nedilje Adventa. Onda se dica sićaju svoji mama koje su ji rodile i odranile. Udate ćeri su dolazile čestitat Materice. Za prve Materice je zet dobio bilu košulju a ćer ruvo el leveš, a posli marame el čorape. Muškarci maramice el već šta se moglo, a i dica su dobila kaki poklon. Bila je svečana užina, slatki kolač a na kraju ora i jabuka. Dica su išla i po komšiluku čestitat Materice, a žene su njim dale ora, jabuka i malo novaca.

Oce su četvrte nedilje Adventa. Onda se čestita ocu i drugima oženjeni muškarcima, stričevima i ujacima. Pokloni se nisu davali samo dicama kad čestitaju malo novaca jel se kaže: orasi, jabuke rode jedared godišnje. Naši Bunjevci se drže ovi svetaca jel je to i IX Božja zapovid: poštuj oca i mater da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlji. Dica su prid materice učili dobro poznatu čestitku: Faljen Isus gazdarice čestitam Vam materice...

Ana Vojnić Kortmiš

DRUGA GODIŠNJICA WWW.BUNJEVCI.ORG.YU

BUNJEVCI I INTERNET

Imamo najnovije visti i obavištenja, naše obicaje, jezik, književnost, zanimljivosti i još tušta tog. Istovrimeno je otvorena mogucnost svim positiocima da se aktivno uvate u ovo virtuelno bunjevacko kolo. Otvoren je forum, mogu se skinit novine, a od skoro ima i kraci visti o treljanjima u bunjevackim institucijama

Cesto smo mogli cut kako kogod kaže: „Ono šta nisu pokazali na televiziji, nije se ni trevilo". Još uvik to važi, al danas imamo jedno novo ogledalo stvarnosti. Svakako, u pitanju je internet. Sve češce, oma ujtru, pogledamo priko Interneta šta ima novo, šta se trevlja, kako ce bit vrime, jel nam piso kogod, kaka je vridnost akcija na berzi i ko zna šta još ne. Kažu da danas ima čeljadi koja je zavisna od tog Interneta ko od duvana el ne daj bože kake droge. Ova novotarija nije mogla ni nas Bunjevce zaobać. Ta di bi. Uvik smo mi išli putom kudan iđe i drugi svit. Istina, nismo uvik bili med prvima, čekali smo da se napravi prtina. Bogzna zašto je tako i bolje.

Šta se tiče tog Interneta kod nas Bunjevaca, ozbiljnije se krenilo prija jedno dvi godine, naš Nacionalni savit je dono odluku da se i mi pridstavimo na Internetu i pokažemo cilom svitu, ko smo i kaki smo. Prvo je bila postavljena prezentacija na atresi http://bunjevci.on.neobee.net/. Bijo je to, kako bi danas kazli, pilot projekat. Nije tušta prošlo, i ova staticna web strana dobila je dinamičku verziju (http://bunjevci.org.yu/site/). Cio sadržaj je sistematizovan i podiljen po kategorijama cerez bolje prigledности. Imamo najnovije visti i obavištenja, naše obicaje, jezik, književnost, zanimljivosti i još tušta tog. Istovrimeno je otvorena mogucnost svim positiocima da se aktivno uvate u ovo virtuelno bunjevačko kolo. Otvoren je forum (http://bunjevci.org.yu/forum/) koji je za nepune dvi godine okupijo priko 100 divandžija, koji u prosiku ostavljaje više od dvi poruke na dan. I forum je podiljen na više podforuma da se svako mož opridilit za teme koje mu najvećma leže. Najbolja je posićenost na temama vezanim za naše poriklo i jezik, a ni politika nije zdravo zaostala. Ima tu rasprava i iz književnosti, običaja i drugi oblasti koje su bliske našem svitu. Za Bunjevce koji su rasuti po ciloj zemljinoj kugli i ne znadu divanit maternji jezik ima i po jedan podforum na madžarskom i na engleskom jeziku.



Internet strane

Nije se tu stalo. Napridovalo se. Tako imamo danas i naše Bunjevačke novine na internetu (http://bunjevacke.wordpress.com/). Svi brojovi u izdanju BIC-a se mogu skinit bresplatno.

Našo je tu misto i dičiji podlistak na bunjevačkom jeziku Tandrčak (http://tandrcak.wordpress.com/), koji se isto mož bresplatno čitat od pilot broja pa do najnovijeg. Još otprija su se i u somborskom „Bunjevačkom kolu" pridstavili jednom lipom stranicom (http://www.bunjevackokolo.org.yu/). I popularna radijo emisija na bunjevackom jeziku „Bunjevacka rič" se mož uživo prislušat (http://www.radio103.co.yu/bunjevacka_ric.htm) u bilo koje dobo dana el noci. I najveca i najznačajnija bunjevačka kulturna institucija Bunjevačka matica ima registrovan domen http://www.bunjevacka-matica.org.yu/ , al je stranica još uvik u fazi izrade. Na kraju, triba spomenit i blog somborskog Bunjevca profesora Aleksandra Raića – „Bunjevacki rodoslov" (http://bunjevackirodoslov.blogspot.com/) .

Na Internetu se danas često mogu nać tekstovi i na madžarskom, nimačkom i engleskom jeziku, koji obrađivaje bunjevačku problematiku. Skoro je sto iljada strana di se Bunjevci spominju, ako je virovat Google-u. Vako se polagacko al cigurno zatvara krug u informisanju Bunjevaca na maternjem jeziku. Bunjevačka ric dopire do svake virtuelne ćoše svita. Nažalost, kompjuteri i Internet još nisu dostupni svoj našoj celjadi, al sićamo se da je prija par godina i moblini telefon ritko ko imo. Prid nama Bunjevcima je budućnost! **I. V. K.**

U MIŠIĆEVU PRIKAZANA MONODRAMA „SNAŠ KATA U SVATOVIMA"

U MALOM MISTU

Mišićevo je naselje sa oko 400 stanovnika. Iako imadu i svoj Dom kulture, ritko se štogod trevlja u njemu. Mišićevo ko Mesna zajednica pripada Bajmoku. Oktobra 27-og skupilo se oko 160 duša (čeljadi) da odgledaje monodramu autorke Gabrijele Diklić „Snaš-Kata u svatovima". Snaš Katu je za vrlo visoku ocinu odglumila Katica Marganić. Gabrijelu Diklić, autorku ove monodrame, znamo i po knjigi „Meni salaš bili fali". Te večeri Gabrijela je pokazala da je izvrstan pisac, a publiki je i izdeklamovala par svoji pisama. Uživali su, pa i suzu puštili, što nije ritkost kad se slušaje stihovi o pruhajalim danima na salašu.



Veselje kogod u svatovi

Bračni par Šunjka Pero i Marina su se trudili i dokazali da se i u „malom mistu" mož dešavat štogod veliko, i Boško Šunjka je svoj dio posla odradio. Gospoja Matilda Kopunović (Beba) iz Male Bosne pokazala je svoje umiće poslastičarke. Napravila je tortu dugačku oko 1 met-ra, a široku oko 60 cm.

Svi prisutni su se počastili s tortom, koja ne zna se dal je bila lipča, el je bila ukusnija.

Prisutnima su diljeni stari brojovi „Bunjevački novina", a poklonjene su knjige. Učesnice su dobile cviće, a violinist Gal Joška i harmonikaš Time Vujević po bocu vina. Bio je to zdravo lip gest domaćina, a izvođači i publika, cigurna sam, poželiće još vaki priredbi.

M. H.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

DO PONOĆI SNAŠA A POSLI PONOĆI MLADA

Prilazak priko Gabrić ćuprije kadgod je bila garancija za srićan i dugovičan brak. Tako se borme kadgod virovalo. Al kugod i danas bilo je i onda brakova kojima pomoći nije bilo

Kad se snaša prisvuče ima di je bio običaj koji je primljen od Mađara da mlada obuče crveno ruvo i sveže crvenu maramu. Svirci sviraje čardaš a kum i stari svat prodaju mladu. Isprid nji je rašeto, pa ko metne novaca igra sa mladom i tako svi gosti, al prvo ubace u rašeto novac pa onda igraje čardaš s mladom, a na kraju dođe đuvegija, pa rašeto s novcima u ruku a mladu za ruku pa pobignu. Kadgod je snaja sve u kući poštivala, diverove i zaove. U prvu subatu su išli kod kuma i starog svata prat noge, a oni su je darivali s novcima. U prvu nedilju su dolazili mladini za njom kod pretelja na užinu, a ovi bi ji lipo dočekali i svečano sve pripravili. Mladini su doneli i poklone što je tamo dobila od njeve rodbine. U drugu nedilju je ćer išla s čovikom prvi put u goste kod svoji roditelja, a oni su ji lipo dočekali ko i druge goste. Kadgod su mladi obično živili kod momkovi roditelja di su radili i ranili se a od nakupjeni novaca su štogod kupili da imadu svoje prćije, da imadu iz čega započet nov život a sotim je dolazilo i potomstvo – dica što su privatili ko Božiji dar.

Ako je koja cura uskočila za momka priko volje roditelja ona je sotim zdravo uvridila roditelje pa nije smila doć u goste dok je ne pozovu, a to je obično bilo za Materice. Ako je uskočila i početkom godine dešavalo se da do Materica bude i unuče. Sad joj nisu ništa prigovarali, već su ji lipo dočekali ko i druga čeljad svoju dicu. Naši Bunjevci se nisu bojali odranit i više dice nek ovi mladi danas što znadu kazat jedno pa dosta, a kadgod se kazalo nije gazda ko ima volova već je gazda ko ima sinova. Dica su se rađala u teškim i ratnim godinama, a da nije tako mi bi već nestali sa lica zemlje. Naše žene su virovale da je Bog svakom ostavijo komad kruva.



Mladi bračni par iz 60-ti godina

Di nema dice ta je kuća pusta i prazna, a di dice ima tamo je uvik veselo. Sad ima mladi koji kad se uzmu kažu nećemo dicu dok ne kupimo kuću, pa namištaj, pa auto i tako redom pa kad se site onda je već kasno, jel ne mogu imat dice, pa cio život žale što nisu imali kad su mogli.

U svakoje vrime bilo je parova koji nisu uspili u životu ma koliko se i stariji paštrili i jedni i drugi roditelji da njim pomognu, nisu mogli živit zajedno pa su se rastali. To je bio vrlo ridak slučaj, al eto događalo se. Žena se obično vraćala kod svoji roditelja, a muškarac kako koji. Tako jedna žena dođe iz komšiluka pa kaže čoviku: „Znaš šta sam čula, da je tog i tog, već kaže ime, ostavila žena". A čovik sve ne viruje pa pita: „Jesul oni išli priko Gabrić ćuprije?" A žena kaže „Nisu, pa to nije više u



Mladi bračni par iz 30-ti godina

modi". Čovik se malo zamisli pa kaže: „To i nosi ta vaša moda. Dok se išlo na Gabrić ćupriju ne bi ostavila nijedna čovika baš i da je vijaš".

Gabrić ćuprija se spominje još za vrime kad su Turci napadali. Ako su dolazili s istoka narod je bižo na zapad, a kad su dolazili sa zapada narod je bižo na istok. Tako su sa josagom zajedno bižali al su uvik morali prić priko nikog velikog jendeka što je s josagom bilo zdravo nezgodno. Tako se jedan Gabrić lati pa napravi ćupriju, pa su onda lakše prilazili. Ćuprija je posli priopravljena a ime je ostalo Gabrić ćuprija. Priko ćuprije su i svatovi prilazili. Kad dođu do ćuprije svi stanu a đuvegija snašu prinese pišice. Dok svatovi stoje, nazdrave na gledače koji su tu dolazili da gledaje svatove. Kad đuvegija sa snašom priđe kogod od muškaraca razbije bocu vina, pa ako nesrića pođe za njima neće moć prić priko razlupanog cakla. I tako je postalo virovanje da će mladenci bit srićni ako priđu priko Gabrić ćuprije.

Ana Vojnić Kortmiš

PODMLAĐIVANJE IGRAČKOG I PIVAČKOG KADRA U GKUD RAVANGRAD IZ SOMBORA

FOLKLOR U SOMBORU SVE VIŠE U MODI

U poslednje vreme GKUD Ravangrad je krenio punom parom da se podmladi. Ukupno ima oko dvisto mladi, sigurno i više, a di su onda još veterani, izvođači, orkestar i ostali

Gradsko kulturno-umitničko društvo Ravangrad iz Sombora u poslednji nikoliko godina intenzivno radi na omasovljenju i podmlađivanju igračkog kadra. Somborsko društvo, na čelu sa prim. dr Milanom Božinom, pridsidnikom Upravnog odbora, poznato je ko jedno od najmasovniji, al ujedno i najkvalitetniji društava u Vojvodini, al i Srbiji. To su nedavno pokazali i na 35. Saboru narodnog stvaralaštva Srbije u Topoli di su, sa bunjevačkim običajom pod nazivom **Slatka rakija** pobrali aplauze publike.

Magdalena Nikačev, u društvu poznatija ko mala Magda (velika Magda je Magda Popović), u sali Mesne zajednice Selenča radi sa učenicima somborski osnovnih škula koji su se, umisto za sportove sa loptom, opridilili za nigovanje stari običaja naši naroda i narodnosti.

U poslednje vrime GKUD Ravangrad je krenio punom parom da se podmladi. Počo je rad sa dicom osnovnoškulskog uzrasta, u škuli Avram Mrazović, Ivo Lola Ribar, u Nikola Vukićević škuli i u sali MZ Selenča, na Sonćanskom putu. Želja njim je da se što više omasove, da od kvantiteta stvore kvalitet. Radom su obuhvaćena bukvalno deca od prvog razreda osnovne škule, pa sve do osmog razreda i u svakoj grupi ji ima bar po četrdeset. Ukupno ji ima oko dvisto, sigurno i više, a di su onda još veterani, izvođači, orkestar i ostali. U sali se radi sa dvi grupe dice, od devetnajst sati sa mlađim uzrastom, a to su učenici drugi razreda, a od osam sati s dicom starijeg uzrasta.

O repertoaru nam je divanila i tetka Magda, kako je od milja dica zovu:

– **Repertoar je širok, što bi se stručno kazalo, da se izlome noge i glad, znači da nauče dvokorak, trokorak, sa poskokom, trčeći korak, držanje tila. Normalno, nuz igru i da se piva, to je pod obavezno. Zastupljen je folklor iz somborske okoline, Vojvodine, cile Srbije. Ali, Sombor i okolina, to je ono najvažnije.**

Tetka Magda, kojoj u radu pomaže sin Nikola, inače prva harmonika Narodnog orkestra Milana Grkovića, ne krije da će ova dica uskoro imat priliku za prvo javno izvođenje svega onoga što su naučili kod nje: – **Evo, već sad su nas zvali u Dom penzionera na Apatinskom putu u okviru tradicionalne manifestacije Sunčana jesen života, zajedno sa Kolom srpskih sestara koje su pripravile darove, kolače, a mi ćemo da izvedemo jedan kratak program sa najmlađima.**



Kad mlade noge zaigraje...

Damir Kult, koji iđe u OŠ „Ivo Lola Ribar", nakon što je prve korake naučio kod Dušana Bobića, kod tetka Magde iđe tri-četri nedilje. Kaže da mu se sviđa folklor, zato što se tu druži s drugom dicom. Dajana Mraović, iz I b OŠ „Ivo Lola Ribar", kaže da vežbaje svakake igre, od koji joj se najviše sviđa „Prođe Mile kroz naš kraj". Dajana Kult, iz iste škole, kaže da joj je kod tetka Magde lipče i da joj se najviše sviđa „Dunje ranke", „Rukavice" i „Živer". Boji se da će imat veliku tremu u skorom nastupu.

Nuz Magdalenu Nikačev, koja radi u sali MZ Crvenka, svoje bogato igračko i pivačko iskustvo najmlađima prinose: Dušan Bobić, u OŠ „Ivo Lola Ribar", u Avramu Mrazoviću Ivana Erdelji i Simona Sekereš, u OŠ Nikola Vukićević Žarko Goretić i Tatjana Vučenov. Nuz Magdu Popović, koja radi s pridizvođačima, u tzv. trećem rejonu (sali MZ Crvenka) i sa Ljiljanom Šelember, kojoj je poveren izvođački sastav, ko i sa Draganom Kubatovom, koji radi sa veteranima i na običajima. Cigurno je da u GKUD Ravangrad ne mora brinit za svoju igračku i pivačku budućnost. Jedini problem je rad sa tzv. vrtićom, a prema ričima veterana Dušana Bobića, trenutno se čekaje povoljni termini i lokacija u radu s najmlađima. Veliko interesovanje je med dicom pridškolskog uzrasta, a sa pronalaženjom lokacije i termina, pronaće se i najadekvatnije rišenje po pitanju budućeg učitelja koji će sve veći broj radoznalih klinaca i klinceza uputit u tajne igre, pisme i plesa za koje u Somboru, u poslednji nikoliko godina, postoji sve veće interesovanje.

M. B.

ŠTA SU LEPANJICE – MEKIKE



Zna se šta je od ila uvik bilo najbolje – meso, razni sorta. No, mesa u staro vrime nije bilo svaki dan. Iako su obori na salašima često bili puni, bilo je to sve za trgovinu, el su čeljad odranjivala ranjenike za sebe. Isto tako, nije često bilo ni vrimena da se od silni poslova po cilo prija podne domaćince vrte oko šporelja, pripravljaju ručkove, sa salatama. Često se dan obavio sa kakom čorbom, taranom, a bilo je i prilika da se prave lepanjice, il kako bi danas svit kazo, mekike.

Mekike je uvik lako napravit, ne ištu tušta vrimena, a ni novaca. Tribalo je samo izvadit brašna iz džaka, kakog kvasa, soli el šećera, ulja (češće masti) i malo umišnosti kuvarice da što prija zgotovi poso. Lepanjice (mekike) su imale višestruke pridnosti. Prvo, ko što smo malopre kazli, lako su se i jeftino mogle napravit, a drugo, bile su univerzalna rana. Mogu se ist samo posoljene, mogu sa sirom, sa pekmezom, već ko kako voli.

Dakle, drage naše domaćice, vi lipo u špajc, malo brašna, malo kvasa i eto zanimacije za stomak.

LEPANJICE – MEKIKE

Frišak kvas rastopit u malo mlake vode, dodat malo soli i malo šećera. Kad kvas naraste zakuvat tisto od po kile oštrog brašna i 2,5 deci mlake vode i soli. Ako će se isti slano onda malo više, al ako će se isti s pekmezom onda manje soli.

Tisto metnit na mlako misto da naraste. Istrest ga posli tog na dasku, prikuvat i nek još malo raste. Posli tog kidat male komadiće, pravit loptice i ostavit da se još malo odmaraje. U labošku od 3 litre livat 3 deci ulja. Dok se ulje grije, na kraju daske malo ulja razmazat i s oklagijom razvit skroz tanko tisto i peć na vrilom ulju. Polivat uljom s kašikom dok se peče.

Savit: razvijat tisto na daski namazanoj s uljom jel brašno kad se peče u ulju gori.

Eto, sad znate kako se prave lepanjice, probajte i prijatno vam bilo!

ADVENT (DOŠAŠĆE)

Advent počima 30. novembra i to na dan svetog Andrije i traje do Božića. Još iz Starog zavita znamo da su proroci navistili da će se rodit spasitelj i otkupitelj. Divica će začet i rodit sina. Obećanog spasitelja narod je čeko četri iljade godina. Za to vrime Bog je pripravio jedan narod, onaj židovski iz kojeg će se rodit Spasitelj svita, a sve druge narode je pripustijo da tumaraju po tami grija i krivoboštva i željama pokvarene naravi. Sotim ji pripravi da i oni osite potribu otkupitelja koji će ji oslobodit od krivoboštva i grija iz šaka đavola i zle naravi svoje. Ove četri iljade godina označavaju četri nedilje Adventa i Došašća Gospodnjeg. Tada se još za mraka služe svete mise na kojima se piva.

Padaj s neba roso sveta,
Padaj s rajske visine.
Vapijahu starog svita,
Duše čiste pravedne.
Otvori se zemljo mila,
Da iz plodna tvoga krila,
U taj srićan blažen čas
Svemu svitu nikne spas.

Ovo vrime adventsko je za to da se i mi pripravimo i dostojno dočekamo otkupitelja. Da se i u našim srcima rodi po milosti svojoj. Sveta misa po mraku znači da je Isus svitlost svita i ko ovoj svitlosti ne teži, taj će propast u tami grija ovog svita. U Adventu se ne svatkuje, a svetci se slave u porodici s rodbinom i komšijama.



Počinje vrime adventa

TEHNIKE UČENJA SU VEOMA BITNE DA SE PROČITANO GRADIVO LAKŠE SAVLADA I USVOJI

KAKO DA BOLJE PAMTITE?

Da bi nešto naučili potrebno je da to i zapamtimo a zatim da možemo toga i da se setimo. Pamćenje je proces koji se sastoji u zadržavanju utisaka (podataka) u vidu tragova u mozgu koji se sećanjem ponovo aktiviraju. I što su ti tragovi dublji sećanje biva lakše. A da bi bili dublji, odnosno da bi se nešto zapamtilo sigurno i trajno, potrebno je ponavljanje i to više puta. Kuću koju smo samo jednom videli nećemo dobro zapamtiti, ona će nam u sećanju biti sasvim bleda i nejasna. Ali kuću pored koje svakodnevno prolazimo lako ćemo zapamtiti i detaljno opisati. To je zato što smo u prvom slučaju imali samo jedan utisak, a u drugom više utisaka.

Ponavljanjem dakle učvršćujemo pamćenje i branimo se od zaboravljanja koje je najveći neprijatelj pamćenja. Zaboravljanje je normalan proces a uzrok zaboravljanja su novi utisci koji potiru i „brišu" stare, pogotovo ako su tragovi pamćenja nedovoljno utisnuti. Ove činjenice je vrlo važno znati i kada se radi o školskom učenju.



Pri učenju koncetracija je izuzetno važna

Ponavljanjem dakle učvršćujemo pamćenje i branimo se od zaboravljanja koje je najveći neprijatelj pamćenja. Zaboravljanje je normalan proces a uzrok zaboravljanja su novi utisci koji potiru i „brišu" stare, pogotovo ako su tragovi pamćenja nedovoljno utisnuti. Ove činjenice je vrlo važno znati i kada se radi o školskom učenju. Važno je dobro naučiti jedno, pa tek onda preći na učenje novog gradiva. Ne treba učiti slična gradiva jedno za drugim (Fizika i Hemija, učenje dva strana jezika), jer može doći do njihovog mešanja. Između dva gradiva kao i između dva čitanja treba praviti manje vremenske pauze (5-10 minuta), kako bi se tragovi u mozgu bolje zadržali. Za vreme čitanja i ponavljanja korisno je da učenik u knjizi podvuče glavne pojmove, imena, mesta, godine.

Prva faza učenja je slušanje predavanja u školi. Ono mora biti pažljivo, uz potrebna beleženja, punu koncentraciju i razumevanje. Da bi sprečili zaboravljanje potrebno je odmah po povratku iz škole ponoviti gradivo koje se toga dana učilo u školi jer manji vremenski razmak neće dozvoliti zaboravljanju da poništi i izbriše sve ono što se u školi učilo. Ali, ako učenik ne uradi tako, nego ostavi da to nauči tek posle dva tri dana kada te predmete ima po rasporedu časova – onda dolazi do zaboravljanja i tada će se učenik naći u situaciji kao da to čuje prvi put. Nažalost, većina učenika ima lošu naviku da uvek uči one predmete koje po rasporedu časova ima sledećeg dana, a ono što su toga dana slušali u školi ostavljaju opet za one dane kada će to gradivo imati po rasporedu časova. To je taman dovoljno da se sve zaboravi i sve počne ispočetka. Tako se gubi dragocena energija i vreme, jer učenik pri takvom načinu učenja mora više puta da ponavlja lekcije nego što bi morao da je odmah posle onog prvog slušanja u školi, kada je sve bilo sveže, ponovio sve kod kuće – tada bi bolje iskoristio tragove koje je u nervnom sistemu ostavilo učenje u školi.

Pri ponavljanju gradiva učenik bi morao da vodi računa o još nekoliko stvari:

- ne treba učiti slična gradiva jedno za drugim (Fizika i Hemija, učenje dva strana jezika), jer može doći do njihovog mešanja
- između dva gradiva kao i između dva čitanja treba praviti manje vremenske pauze (5-10 minuta), kako bi se tragovi u mozgu bolje zadržali
- važno je dobro naučiti jedno, pa tek onda preći na učenje novog gradiva
- za vreme čitanja i ponavljanja korisno je da učenik u knjizi podvuče glavne pojmove, imena, mesta, godine – tako da će mu to odmah kada pogleda tekst pasti u oči što je vrlo bitno, jer su to neke orijentacione tačke koje pomažu učeniku da se lakše seti i poveže podatke koje uči.

Takođe je korisno da učenik u toku učenja kontroliše svoje vreme učenja. Ako je na primer planirao da uči od 9 do 10 časova, onda što se više približava 10 sati, njegova koncentracija će bivati sve intenzivnija, jer u prirodi je čoveka da se u poslednjem trenutku najviše angažuje u radu. Poznato je da studenti za nedelju dana uoči ispita urade mnogo više nego za cela dva, tri meseca spremanja za ispit. To je tzv. **dejstvo roka** koje na većinu ljudi deluje podsticajno.

Kako i koliko puta treba ponavljati gradivo zavisi od samog učenika, njegovih sposobnosti, volje za učenjem, zainteresovanosti i radnih navika. Međutim, ponavljanjem učenje još nije završeno, ono treba da prođe i kroz drugu fazu da bi se konačno završilo - a to je preslišavanje.

Desa Kujundžić,
diplomirani psiholog

U sledećem broju: „Preslišavanje"

JOSIP FAZEKAŠ JOŠ MALO PA SLAVI JUBILEJ 35 GODINA TRENERSKOG POZIVA

ŽIVA LEGENDA SUBOTIČKOG FUDBALA

Tokom svi ovi godina oko 6.000 fudbalera je prošlo kroz FK Bačku. Od fudbalera koje je treniro Fazekaš ima mnogo imena igrača koja su svojim igrama obilužili subotički fudbal: Kujundžić, Lazić, Pufek, Stojanov, Jo, Huđi, Milosavljević...; a u FK Severu: Kuti, Pejović, Ajdarić, Milovanović, G. i V. Kopunović, Mandić, dr. Buljovčić, Santo, Rudinski, Saulić, Paulić, Pasku, Stipančević i Onhaus...

Kada se spomine fudbal i čika Fazekaš oma se zna o kome je rič. Josip Fazekaš, koji je ko mlad igro za FK „Zmajevac" (kasnije dobiva naziv FK Partizan), zatim Bratstvo, Sever, Sigmu, Železničar... da bi u 36 godini napustio fudbal i sasvim slučajno se počo bavit poslom trenera i to sad već možemo kasti uspišni 35 godina, koliko će se napunit u junu misecu.

Slučajno sam se našao u ulozi trenera. Naime, deca su mi trenirala fudbal u Bačkoj. Redovno sam ih pratio na treninge, pa tako jednom prilikom sam sreo dr Matu Brčić Kostića, profesora matematike, koji me je pitao da li bih ja pomogao tadašnjem treneru Ladislavu Vargi, jer je video da sam ja redovno dolazio na treninge, a Varga je imao puno dece na terenu. Ja sam se sa oduševljenjem složio sa njim i tako je započela moja karijera, a od tada je prošlo skoro 35 godina

Uloženo je puno rada i truda, al šta biste izdvojili ko najveći uspih?

Sa pionirima Severa smatram najvećim uspehom pored osvajanja Opštinskog prvenstva i raznih turnira što smo pobedili pionire Crvene zvezde 1985 Sever – Crvena zvezda 2:0. Protiv Crvene zvezde igrali su: Heđi, Bolvari, Čović, Volfari, Pavković, Kekenj, Kuti, Ježević, Fekete, Domanj, Renčenji, Kadar, Šinković, Mendizovski, Selken, Juhas. Dok sa omladincima istog kluba mogu izdvojiti osvajanje prvog mesta u Međuopštinskoj ligi.

Tokom svi ovi godina, da li postoje niki igrači koji znače našem fudbalu?

Tokom svih ovih godina oko 6.000 fudbalera je prošlo, ima tu mnogo imena ali na primer od igrača koje sam trenirao u FK Bačkoj, a koji su svojim igrama obeležili subotički fudbal: Kujundžić, Lazić, Pufek, Stojanov, Jo, Huđi, Milosavljević…; a u FK Severu: Kuti, Pejović, Ajdarić, Milovanović, G. i V. Kopunović, Mandić, dr. Buljovčić, Santo, Rudinski, Saulić, Paulić, Pasku, Stipančević i Onhaus…



Josip Fazekaš, ko igrač Severa...



... i ko trener Spartaka

Vi sada vodite – učite male fudbalere u FK Spartaku:

Sada radim sa onim najmlađima i ima oko 35 dečaka. Deca se mogu upisati uvek. Za vreme ovih hladnijih dana treniramo subotom i nedeljom u srednjoj Medicinskoj školi od 8 do 10. Pa nas zainteresovani tamo mogu i pronaći. Učimo ih i nadamo se dobrom, jer su to deca koja dolaze redovno na trening, a samo tako mogu i da nauče. Voleo bih kada bi roditelji bili malo strpljiviji. Jer za dobar uspeh treba vremena. Isto tako ne može svaki od njih da bude izvanredan fudbaler, ali na primer na malo starijem uzrastu upravo ti su postali uspešni u drugim sportovima. Trudimo se da svi budu zdravi i jaki, da ih vaspitamo da kasnije budu dobri ljudi, da nauče da kada izgube tuguju, kada pobede da se raduju, da im po volji bude i ako je nerešeno, a upravo sve to imamo u svakodnevnom životu.

Imate li neke planove za budućnost?

Planovi i želje su uvek prisutni. Voleo bih kada bismo ponovo pokrenuli subotičku ligu za pionire i petliće, jer deca nemaju gde da igraju a meni se ne dopadaju turniri. Deca tamo se nadmeću za medalje i pehare, trema je još veća nego što bi trebala biti. Ovako bi se svakog vikenda igrala utakmica, a ne na primer da leti na 37 stepeni dva sata čekamo da bi 20 minuta igrali, što u svakom slučaju nije ni zdravo. Voleo bih da uspostavimo pionirsku ligu što je nekada bilo da učestvuju Bajmok, Horgoš, Spartak, Bačka…

Livia Tričko Stantić

TEHNIKA JE TU DA VAM OLAKŠA I ULIPŠA ŽIVOT

NAUKA SVAKI DAN IĐE NAPRID

Kako na jedan uređaj mož stat cila biblioteka, kako da slušate muziku, a da pri tom ne propuštite i telefonski poziv, kako jedan uređej mož imat tri funkcije – pročitajte u ovom svitu tehnike

Cybook Gen3 – Nošenje knjige sa sobom nije uvik najzgodnije, kako zbog formata koji zna bit popriličan, tako zbog težine same knjige. A ako se radi o enciklopediji el kakoj knjigi u više tomova, tu nastaje redovan problem. Međutim, kako tehnologija napriduje sve većom brzinom ka modernijim rišenjima, dobijamo mogućnost da željenu informaciju držimo u džepu, i to ne samo iz jedne knjige, već iz stotinu, pa i iljade knjiga! To sve zvuči lipo, al čitanje sa ekrana je naveliko poznato da šteti očima, papir je oduvik bio daleko komotnije rišenje. Al ni to više nije potpuno tačno, zafaljujuć novoj *E-Ink* tehnologiji! Ukratko, za razliku od moderni LCD ekrana, ekran koji je baziran na ovoj tehnologiji prikaziva sliku jednako dobro i na otvorenom i u sobnim uslovima. Što, kod LCD ekrana stvara problem taki da gotovo nije moguće čitat zbog priviše direktnog sunčevog svitla. Cybook je veličine prosične džepne knjige, pomenuti ekran podržava rezoluciju od 800x600 piksela, što je više nego dovoljno za čitanje teksta. Uređaj ima i ugrađen zvučnik za slušanje muzike u mp3 formatu. Fabrički ugrađeni 64MB nije baš za pofalit u današnje vrime, al SD slot i USB port lako moždedu proširit kapacitet ove elektronske knjige na 2GB, što je dosta da se u nju



potrpa cila biblioteka! Baterija je naročito izdržljiva i jedno punjenje će u prosiku potrajat za oko 8000 okrenuti strana.

Panasonic D-snap – Ko često sluša muziku priko mp3 plejera, zna vrlo dobro kako se često trevi da na ekranu telefona ugleda propušteni poziv, katkad i više od jednog. Dobar broj moderni mobilni telefona mož služit i ko mp3 plejer sa slušalicama, al većina nema taki kvalitet i ugođaj slušanja ko što ima sam plejer. Panasonic po tom pitanju izlazi na tržište sa



više nego adekvatnim rišenjem problema. Panasonic D-snap SV-SD950N audio plejer isporučiva se sa ugrađenom Bluetooth tehnologijom, što mu omogućava da se koristi brez upotribe ruku.



Sve što triba radit je uparit ga s mobilnim telefonom prije upotribe priko Bluetooth adaptera. Sam mp3 plejer ima i odgovarajuće tastere za prijem i odbijanje poziva. Kompaktni dimenzija (91x35x 12mm) ovaj uređaj je idealan za sve prilike, i gotovo je neprimetan u svakodnevnim aktivnostima, a nije ni čudo jel teži samo 38g. S ovim plejerom više vam se neće desit da zbog glasnije muzike propuštite poziv.

W-100 – Kompanija Hyndai je većini poznata ko svitski poznat proizvođač kola, prije nego čega drugog. Međutim, upravo iz ove kompanije stiže nam vrlo zanimljiv spoj tri uređaja, koji su više nego zastupljeni u svakodnevnom životu. W-100 je med prvim na tržištu, uređaj koji je i mobilni telefon, i digitalni sat i digitalna kamera! Sve to staje u mali mehanizam standardni dimenzija za digitalni sat. No, ako ste mislili da je kamera sve što je ugrađeno – varate se! Tu je i neizostavni Bluetooh, podrška memorijske SD kartice, mogućnost prislušavanja audio dokumenata u mp3 formatu. Ono što ovaj uređaj postavlja isprid ostali, je to što se većina funkcija poziva dodirom na ekran a ne na tastere, koji doduše ipak ima, al za nike najosnovnije funkcije.

Ugrađena kamera ima gustinu slike 1.3 megapiksela, što je sasvim solidan kvalitet, ne samo za ličnu upotribu. SD kartica mož poslužit za čuvanje mp3 dokumenata (pisama) ko i za arhivu fotografija. Ova novotarija se sprema za skoru prodaju širom svita (virovatno oko Božića), doduše visti o verziji korisničkog menija i o cini još nema riči od proizvođača, al je neminovno da će i blagovrimeno doć na red.

T. K. Matković

Piše: dr Andrija Peić Tukuljac

SUZBIJANJE ŠTETOČINA U ZEMLJIŠTU

Štetočine se rane mladim nedovoljno razvijenim korenovim sistemom mladi biljaka, pa često dolazi do propadanja čitavih zona u usivu. Uništavanjem korena smanjiva se sklop biljaka u usivu, a samim tim i ukupan prinos. Dilimično oštećene biljke sporije rastu i podložne su napadu nadzemni štetočina i bolesti. Ove biljke gube bitku s korovima za vodu i ranu u zemljištu.

Žičari

U području Vojvodine na černozemu i livadskoj crnici žičari su veoma rasprostranjeni. Spadaje u grupu najopasniji štetočina gajeni biljaka pogotovo okopavina.

Razviće žičara je višegodišnje i traje od tri do pet godina. Odrasli insekti se najčešće javljaje na poljima pod strnim žitima di su najpovoljniji uslovi za polaganje jaja, pogotovo posli kombajniranja. Ženka polaže do 600 jaja iz koji se razvijaje larve koje žive 35 do 38 meseci u zemljištu. Razmnožavanju pogoduju sitva strnjina u monokulturi, te zakorovljenost parcela s biljkama iz porodice trava, jel su najpogodnije biljke raniteljke pšenica i pirevina. Prag štetnosti se računa ukoliko ima dvi do tri larve na m^2. Brojnost žičara je različita od godine do godine. Nažalost, bilo je perioda kad se taj broj kreće iznad osam na m^2, onda su oštećenja na biljkama bila ozbiljna.

Larve žičara napadaje posijano sime i podzemne dilove biljke. Štete su najveće u početnoj fazi razvoja usiva. Na okopavinama pri većoj suši i lošijoj agrotehniki u prisustvu larvi starijeg uzrasta mož doć do potpunog uništenja usiva. Kod nas se štete manifestuju uništavanjom na stotine hektara kuruza i suncokreta, a iljade hektara usiva sa umanjenim sklopom.

Ekonomski prag štetnosti kod šećerne ripe je jedna larva na m^2, kod suncokreta dvi a kod kuruza tri.

Agrotehničke mire imaje veliki značaj u suzbijanju žičara. Prija svega u poštovanju plodoreda, izboru pridusiva, obradi zemljišta, uništavanju korova i odnošenju el zaoravanju žetveni zaostataka. Triba organizovat taki plodored koji će spričit razmnožavanje žičara. Pšenicu ne triba gajit u monokulturi, jel se broj žičara udvostručiva. Nakon prve godine utvrđeno je sedam, nakon druge dva-najst a posli treće godine gajenja pšenice na istoj parceli 20 larvi žičara na m^2.

Suzbijanje

Obradi zemljišta triba davat veliki značaj u uništavanju larvi, pogotovo ukoliko se izvodi na većoj dubini češće jel se mehanički uništavaje larve i jaja. Manje su štete ukoliko se sitva obavi pri temperaturama koje obezbeđivaje klijanje i nicanje usiva. Dobra priprema zemljišta, odličan kvalitet simena, sitva u optimalno vrime i na odgovarajuću dubinu, te veće doze đubriva umanjivaje štetno dejstvo žičara.



Larva žičara



Larva kuruzne zlatica



Larva gundelja

Vrlo je važno očuvat prirodne neprijatelje. Jedan odrastao trčuljak dnevno uništi dvi do četri larve žičara. U želudcu vrane mož se naći do 500 larvi.

Kad se prikoraci prag štetnosti za suzbijanje žičara koriste se preparati za zaprašivanje simena Furadan, Posse, Semafor i drugi. Primenom ovi preparata manje se zagađiva životna sridina, ukoliko je intenzivniji napad žičara moraje se koristit granulirani preparati zajedno sa sitvom Force, Galation, Counter i dr.

Force -1,5 G je preparat koji ima širok spektar dilovanja na sve zemljišne štetočine, sa dugotrajnim dejstvom i repelentnim dilovanjom na nadzemne štetočine – pipe. Ne prodire u biljku, te nema nikaki problema sa ostatcima kod gajeni biljaka, čak i kod biljaka kraće vegetacije.

Gundelj

Gundelj najveće štete nanosi voćnjacima, jel larva uništava korenov sistem te dolazi do sušenja mladi voćaka pogotovo na gredama. Najviše su napadnuti voćnjaci pored šume, jel odrasli insekti žive na lišću u šumama, di se u proliće pare te krajom aprila i u maju ženka polaže jaja pored mladi voćaka. Ukoliko u junu ima padavina priko 50 mm triba očekivat intenzivan napad gundelja u narednoj godini.

Razviće jedne generacije traje tri do četri godine. Najveće štete nanosi odrasla larva u trećoj i četvrtoj godini života. U našim regionima pogotovu na piskovima, larve mramorastog gundelja mogu u potpunosti uništit voćnjak, pogotovo u blizini šuma.

Suzbijanje

Pri zasnivanju voćnjaka važno je kod izbora parcele izbigavat livade i lucerišta, jel se na tim parcelama nalazi 25 do 50 larvi na m^2, dok je kod ratarski kultura – pšenice nađeno svega dvi larve. Zavisno od broja larvi pri podizanju voćnjaka mora se vršit hemijska zaštita. Pri intenzivnijem prisustvu larvi triba tretirat cilu površinu a pri manjem prisustvu dovoljno je iztretirat sadne rupe.

Kako je sad vrime za sadnju voćaka obavezno triba proverit brojnost larvi gundelja,

di će se podizat voćnjak. Ukoliko se broj larvi kreće priko jedan na m^2 mora se izvršit suzbijanje.

Zadovoljavajuće rezultate u suzbijanju larvi gundelja dao je Counter-G5 sistemični insekticid sa kontaktnim i digestivnim dilovanjom. Koristi se u količini od 20 do 25 kg po ha tretiranjem u redove el oko 60 kg tretiranjom cile površine nuz obaveznu inkorporaciju zbog opasnosti po divljač i eventualno domaće životinje.

Forat-G5 sistemični insekticid sa kontaktnim i digestivnim dilovanjom koristi se 30 do 40 kg po ha tretiranjom cile površine. Nakon primene preparata nužna je inkorporacija granula, a nakon primene 42 dana na tretiranim površinama ne triba dozvolit pristup josagu i divljači. Kada se primenjiva u redove el rupe granule moraje bit udaljene oko 5 cm od korena el simena. Ne smi se primenjivat kod povrća, silažnog kuruza i krmnog bilja. Obavezno koristit zaštitnu opremu pri primeni. Mogu se primenit Galition-G5, Rovocid i dr. preparati koji imaje manju efikasnost.

Kuruzna zlatica

Ove godine na parcelama di je kuruz sijan u monokulturi larva kuruzne zlatice uništila je korenov sistem i došlo je do poliganja kuruza, smanjene mogućnosti usvajanja raniva i vode, a sotim i do pada prinosa. Odrasli insekti kuruzne zlatice se rane listom kuruza dok je mlad, zatim prilaze na metlicu raneći se polenom i svilom na klipu. Izrana na tek izašloj svili prije oprašivanja mož imat za poslidicu smanjen broj zrna u klipu, pogotovu ukoliko je sušan i topao period ko ove godine.

Štete na kuruzu pričinjavaje larve kuruzne zlatice pri jakom napadu, posibno u sušnom periodu tokom juna mogu u potpunosti uništit glavne i bočne korenove kuruza, uslid čega biljke tokom olujni kiša poležu. Prizimljava u obliku jajeta na zemljištima di se gajio kuruz. Krajom maja i početkom juna ispile larve u momentu kad je kuruz razvio mlad korenov sistem. Kreću se ka korenu i u trećoj fazi razvoja larve sridinom i krajom juna nanose najveće štete kuruzu.

Suzbijanje

Agrotehničke mire su izbigavanje gajenja kuruza u monokulturi. Korišćenje preparata za zaprašivanje simena Furadana, Possa, Semafora i dr. Ukoliko je napad intenzivniji, triba koristit granulirane insekticide Force prije svega, zatim Galition, Counter i dr.



Mali bili salaš

MALA KUĆA U MALOJ BOSNI



Jakov Tot isprid svojeg malog carstva

Kad sam išla za Bajmok onibusom u oči mi je zapala mala bila kućica, s pendžerićima u Maloj Bosni. Jedne subate uputila sam se u to malo misto napisat štogod o toj kućici i slikat je za Bunjevačke novine.

U avliji sam zatekla Jakova Tota, u toj kućici živi 24 godine, vlasnik kuće je njegova mama Cilika Nimčević (74), a i ona je kuću naslidila od roditelja Grge i Marge Ivković.

Njev komšija mi je isto kazo kako je upravo ta kuća, jedna od najstariji u Maloj Bosni i da ima 150 godina.

Jakov kaže da u salašu ima dvi male sobe, kujna i dograđeno je kupatilo, zemljani je pod. Zid je od nabijanice debljine 60 cm. Trska je skinuta 1982. godine, pendžeri su prominjeni, al njeva veličina je ostala ista. Uvučena je struja, voda, minjani zabati, jel bi se inače srušili, zato što su bili od valjaka.

Liti je ladovina u kući a zimi budne vruće. Bila je tu i parasnička peć al je više nema, srušena je. Tako izgleda i tako se živi u jednoj od najstariji kuća u Maloj Bosni.

M. H.

SALAŠ ČEKA POSITU

Marija (67) i Aleksandar (Bata) Zvekić (65) imadu u avliji salaš star jedan vik, a njegov gazda Aleksandar u njemu je i rođen. U salašu su živili njegovi mama i baćo, imali su po sedamdeset, a pokojni su već dvadeset godina.

Marija voli otvorit i izluftirat dušu – starini zvanoj salaš. Marija i Aleksandar žive u novijem salašu u istoj avliji, bave se zemljoradnjom, imadu krave, telad i pilež. Malo dalje, u istoj avliji, sin je napravio noviji salaš za svoju porodicu.

I ovaj salaš će živit, jel mladi ostaju radit zemlju, očekujuć bolju budućnost na salašu.



Marija i Aleksandar Zvekić isprid salaša

Obraduju se kad kogod svrati, pa makar bio nepoznat, ko što smo mi bili jednog jesenjeg poslipodneva.

M. H.

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: ***velemajstor Nikola Sedlak***

TRIJUMF RUSA

Na ekipnom evropskom prvenstvu u šahu koje je održano u Heraklionu na ostrvu Kritu (Grčka) od 27.10. - 07.11 2007 godine, u obadve konkurencije trijumfovala je ruska reprezentacija. Na jednom od dosad najjači šampionata, jel se brez malo okupila skoro sva elita evropskog šaha. Naročito je pobida bila impresivna u muškoj konkurenciji di su od devet mečova dobili osam, i jedan u zadnjem kolu sa Bugarskom odigrali nerišeno i osvojili 17 bodova i 25 poena, drugo misto pripalo je jakoj reprezentaciji Jermenije sa 14 bodova i 21,5 poen, treći je bio Azerbejdzan sa 13 bodova i 20,5 poena, dok je reprezentacija Srbije zauzela 21 misto u konkurenciji četrdeset reprezentacija. Šta kasti za naš rezultat? Više smo se nadali, jel smo po rejtingu bili rangirani ko četrnaesti i prvi put posli dužeg vrimena, otputovali u trenutno najjačem sastavu i dobrom raspoloženju. Sve je dobro funkcionisalo, do meča sa vrlo solidnom reprezentacijom Češke, di smo bili prid pobidom, jel je naš najiskusniji igrač Branko Damljanović u potpunosti nadigro, jednog od najjači mladi igrača na svitu Davida Navaru, i kad je tribalo u dva do tri poteza završit partiju desio se privid i poraz u toj partiji i u meču!

Umisto lakšeg protivnika, dobili smo još jačeg – reprezentaciju Poljske, koja je slabije startovala i pod utiskom ranijeg propusta, pritrpili smo od nji, težak poraz. I sve do kraja nismo se uspili potpuno vratiti u igru.

Ostvarili smo i učinak od pedeset odsto, ostvarili četri pobide, četri poraza i jedan nerišen rezultat. Reprezentacija je igrala u sastavu velemajstori: Ivan Ivanišević koji je iz 8 partija osvojio 4,5 poena, Branko Damljanović 1 poen iz četri, Igor Miladinović 5 poena iz 8, Robert Markuš 4,5 iz 8 i Nikola Sedlak 4 poena iz 8. Najbolji utisak su ostavili Miladinović i Ivanišević.

Što se tiče naše ženske ekipe, i ako je očla oslabljena brez naše proslavljene reprezentativke Alise Marić, virovalo se u dobar rezultat, koji je nažalost izosto. Ženska ekipa Srbije osvojila je 19 misto, i ako je po rejtingu bila deveta, sa skromni 8 meč bodova i 18 poena i tako postigla jedan od svoji najslabiji rezultata. Jednostavno i pored velikog truda, ekipi nije polazilo za rukom. Jedan od glavnih razloga, je cigurno, što je naša najbolja igračica Nataša Bojković bila van forme i osvojila svega 3 poena iz devet partija, sličan rezultat je postigla i Ana Benderać, na trećoj tabli sa 3 poena iz osam partija.Ovaj mali broj poena nisu mogle nadokadit ni Irina Čoluškina sa solidni 5,5 poena iz devet partija, Anđelija Stojanović sa 5 iz osam i Marija Rakić sa 1,5 iz dvi partije.

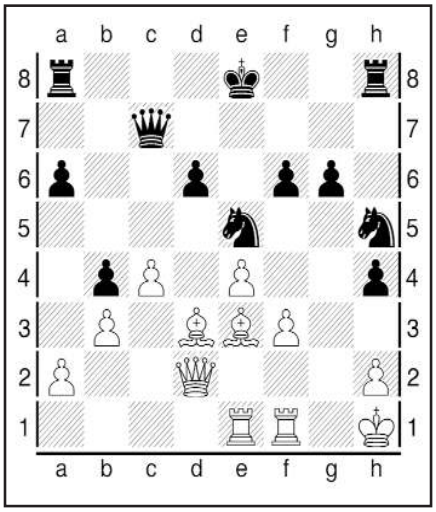
Prvo misto su osvojile šahistkinje Rusije sa 15 bodova i 25 poena, druga Poljska sa 13 bodova i 23,5 poena i treća Jermenija sa 13 bodova i 21 poen, tako da su Jermeni jedini osim šampionski ekipa Rusije, u obadve konkurencije osvojili medalje i tako pokazli da se i posli svitskog šampiona Tigrana Petrosjana u Jermeniji i dalje igra vrhunski šah. Na kraju domaćinima pofale, jel sem jednog kiksa i to u mojoj partiji sa Čehom Babulom, kad nam se u cajtnotu pokvario sat, sve je bilo na visokom nivou.

Veći dio mečova, odnosno partija, se prinosio uživo putom interneta, a kod ostali isticani su rezultati oma po završetku partija.

Ovog puta prikazaću vam partiju, iz našeg meča sa Češkom, koja je na prvoj tabli odigrana izmed velemajstora Navare i Damljanovića, di je naš velemajstor odlično vodio partiju i postigo dobijenu poziciju, da bi na kraju došlo do zamine u redoslidu poteza, što je umisto pobide vodilo u poraz, sa na žalost teškim poslidicama.

Navara,D (2656) - Damljanović,B (2608) GRE (4), 31.10.2007

1.e4 c5 2.Sf3 e6 3.d4 cxd4 4.Sxd4 a6 Nastala je Paulsenova varijanta u sicilijanci koju naš velemajstor često primenjuje sa velikim uspehom. 5.Sc3 Dc7 6.Ld3 Lc5 7.Sb3 Le7 Čini se da je crni izgubio tempo ali je za uzvrat oterao skakača iz centra sa polja d4 koji je često veliki neprijatelj crnome kralju. 8.Dg4 g6 9.De2 Isto tako i beli gubi tempo kako bi oslabio položaj oko crnog kralja. 9...d6 10.0–0 Sd7 11.Kh1 b6 12.Ld2 Lb7 13.Tae1 h5! Odličan potez. Crni ovim potezom stavlja do znanja da ne razmišlja o maloj rokadi, nego da zeli da igra sa kraljem u centru i ako treba da će i napadati na kraljevom krilu. 14.f4 h4 15.Sd1 Sgf6 16.Sf2



e5! Crni oslobađa mesto svom skakaču na polju e5. 17.Sh3 exf4 18.Lxf4 Se5 19.Sd2 Sh5 20.Le3 b5 21.c4 Pošto beli nema neku igru na kraljevom krilu on pokušava sada na daminom. 21...b4 22.Sf3 Lf6 23.b3 Lc8 24.Shg5 Ovaj potez se moze okarakterisati kao slab, jer crni sada ima puno motiva kako da nastavi napad.Kao motiv moze biti h3 ili Sg3 a dok je skakač stajao na h3,bio je dobra odbrambena figura. 24... Lxg5 25.Lxg5 Lg4! Sada je beli totalno izvezan,crni preti h3 i moze se reći da je pozicija belog jako teška. 26.Dd2 Lxf3 27.gxf3 f6 28.Le3 Diagram

28...Sg3+! 29.hxg3 hxg3+ 30.Kg1 Th2 Sada je Branko Damljanović napravio prvu nepreciznost. [Lako je dobijalo 30...♘xd3 31.Dxd3 Dh7] 31.Te2 Th3 32.Kg2 Th2+?? Neobjašnjiva greška!

Naš velemajstor previđa da je pešak na g3 nebranjen. [Dobijalo je 32...Dh7 33.Tg1 Th2+ 34.Kf1 Sxf3] 33.Kxg3 Th5 34.Kf2 1–0

Dragan Tovarišić: HOROSKOP za DECEMBAR

OVAN: Ljubavna zbivanja biće puna strasti i dinamike, a i druga strana mož priuzet inicijativu i pomalo vas zbunit svojim energičnim nastupom. I na poslu vam pridstoje priokreti situacije i možte privatit nove obaveze i zaduženja, kako bi kraj godine dočekali u pozitivi.

BIK: Većim dilom miseca okupiraće vas loši poslovni odnosi i spor, za kojeg će vam se činit da ga nije moguće izgladit. Iako će vam se činit da u ljubavni odnos unosite tušta odricanja, on će iziskivat dodatne kompromise, posebno ako je vaš partner često odsutan iz poslovni razloga.

BLIZANCI: Veseliće vas razvoj poslovne situacije, posebno ako ponudite kome svoje znanje, stručnost i iskustvo, čerez tog što ćete lako dobit honorarni poso, el povišicu za preuzete zadatke. Ako niste u ljubavnoj vezi, jedan nenadan susrit mož uvest u vaš život novu osobu.

RAK: Izbigavajte sukobe, posebno kad se s ukućanima povede divan oko novaca i troškova. Mlađi će insistirat na većoj slobodi, a vi ćete smatrat da njevi zahtivi nemaje pokrića. Najveći dio posla ste obavili tokom godine, pa ćete radije odmarat i slavit.

LAV: Postaće vam jasno da tok poslovne situacije zavisi isključivo od vas i da vi tribate donit konačnu odluku. Uzmite stvari u svoje ruke i rišite na vrime financijsku situaciju, čerez tog šta svako odlaganje dovodi do veći problema. Nećete zažalit ako više vrimena posvetite ukućanima i rodbini.

DIVICA: Posvetite više pažnje osobi za koju sumnjate da vam radi iza leđa, posebno ako vam je poslovni saradnik. Ako vas osoba iz drugog grada pozove na saradnju krenite na put, čerez tog što vam se pruža velika prilika, a možte upoznat i osobu suprotnog pola što vas mož zainteresirat.

VAGA: Vaš šarm i smiso za komunikaciju biće dobitna kombinacija kad budete tribali uvirit kogagod u štogod el čije prvobitno odbijanje pritvorit u pristanak. Tako ćete s lakoćom ostvarit svoje ciljove. Ljubavna situacija biće izvrsna, a druga strana biće oduševljena vašim idejama i odnosom prema njoj.

ŠKORPIJA: Zafaljujuć divanu s iskusnijom osobom i privaćanjom savita lakše ćete proć kroz štogod težu fazu u vašem poslovnom napridovanju. Jedan vikend el praznici provedeni udvoje s voljenom osobom, daleko od kuće mogu vam pomoć da se opuštite i produbite spone bliskosti.

STRILAC: Bićete cigurni u sebe, a svojim samopouzdanjom privlačićete uspišne osobe u svoj život i sklopit poznanstva šta će se dugoročno pritvorit u dobru poslovnu saradnju. Ako vaša ljubavna veza prolazi kroz ositljivo razdoblje, rišićete problem na obostrano zadovoljstvo, a samcima se smiši novi ljubavni početak.

JARAC: Lako se mož trevit da trošite tušta vrimena na planiranje i pridviđanja, namisto da konkretno radite i zarađivate. Čerez tog, usridotočite se na najvažnije stvari i poslove što podležu rokovima. Voljena osoba očekiva od vas štogod što joj ne možte dat, pa mož doć do sukoba i nesuglasica.

VODOLIJA: Misli će vam bižat sa poslova koje obavljate. Čerez tog mož se trevit da duže ostajete na poslu, a da vam karijera doživljava uspone i padove. Ipak, nemojte se uzrujavat čerez nepridviđeni zastoja, a opuštanje potražite u ugodnom društvu voljene osobe.

RIBE: Ukoliko na vrime odvažnim nastupom ne spričite eskalaciju sukoba el nepravdu u poslovnom okruženju, problemi na poslu mogu potrajat do kraja miseca. Biće vam potribna i važna informacija o poslovnim trevljanjima, a možte je dobit od prijatelja. Posvetite više vrimena voljenoj osobi i ukućanima.

U K R Š T E N E R I Č I

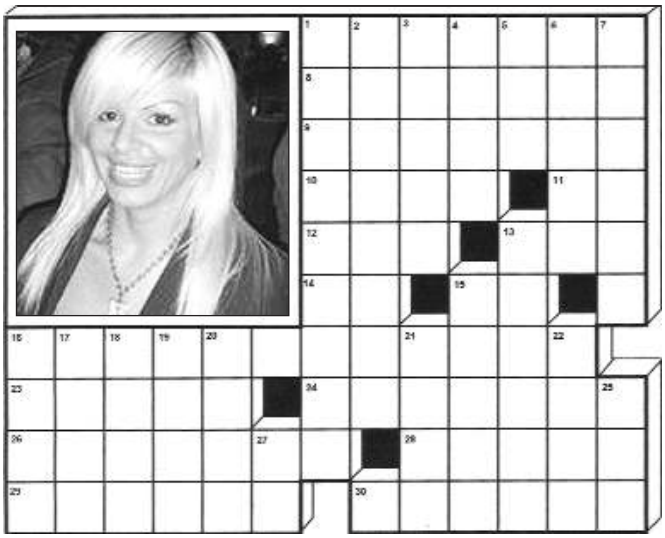
VODORAVNO: 1. Zapis s puta; 8. Testament; 9. Radnik u birtiji; 10. Orezivanje; 11. Kilometer (skr.); 12. Kralj iz Šekspirove drame; 13. Vrsta zmije; 14. Strano muško ime; 15. Vojni odsik (skr.); **16. Pivačica na sliki**; 23. Obasuto; 24. Crkveno prokletstvo; 26. Utolit; 28. Frišak; 29. Vrsta holandskog sira; 30. Šta pripada nani;

USPRAVNO: 1. Poremetit u odluki; 2. Poredbeni; 3. Dio štampača; 4. Oponac na puški; 5. Jedna igraća karta; 6. Bilo kako, kakogod; 7. Pripadnik jednog staroslovinskog naroda; 13. Burgije; 15. Misto u Srbiji; 16. Mire; 17. Negdašnji političar, Hafez el; 18. Etapa; 19. Dio molekula; 20. Božidar odmila; 21. Mira inercije; 22. Vrvovni egipatski bog; 25. Ime glumice Gardner; 27. Autooznaka za Iran.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: popriko, raritet, ozidani, sad, lis, t, GS, SC, amorati, STOJILJKOVIĆ, tegovi, motivi, Amariljo, Ramon, varakanje, tada.



PISMA ČITALACA

Dragi čitaoci,

U poslidnji par brojova najviše su nas spominjale žene, čerez tog što kažu da njim se ne sviđa što je rubrika BUNJEVAČKA ZDILA smanjena na po strane. Niki smo esapili, ajd da te recepte malo razgalimo i objavljivamo u manjim „zalogajima" – biće slađe!

Bilo je i oni koji su nam doneli svoje literarne radove za objavit. Za sad u Bunjevačkim novinana pripovidaka i pisama nema. Al ne znači da ubuduće neće bit, samo ako bude više vaši zahtiva.

Do idućeg čitanja, pozdrav!



Program:
IX FESTIVAL BUNJEVAČKOG NARODNOG STVARALAŠTVA 2007.

1. festivalski dan – etno izložba
NAŠI TRAGOVI
Vestibil Gradske kuće, Subotica
ponediljak, 3. decembar, u 19,30 sati

2. festivalski dan – istorijska tribina
ZNAMENITI BUNJEVCI
od XVII do XIX vika
Gradska bibiloteka u Subotici
utorak, 4. decembar, u 19,30

3. festivalski dan – koncert
ZAGROKTI MI I ZAPIVAJ
BEĆARAC
Velika većnica Gradske kuće u Subotici
srida, 5. decembar, u 19,30

4. festivalski dan – istorijska tribina
BUNJEVAČKO ŠKOLSTVO
Gradska biblioteka u Subotici
četvrtak, 6. decembar, u 19,30

5. festivalski dan – muzičko-scensko veče
premijera pozorišne pristave
BUNJEVAČKI SVATOVI
MKC Nepker Subotica
petak, 7. decembar, u 19,30 sati

PREDAJA MALIH OGLASA TELEFONOM
024/559-011
PO CENI LOKALNOG POZIVA
Panorama oglasi
petkom na kioscima

Bilten s Festivala Bunjevački ila „Bajmok 2006” možete kupit u prostorijama Bunjevačkog informativnog centra (Trg cara Jovana Nenada 1/15), el naručit pouzećem (plaćate poštaru kad ga dobijete). Cina je 120 dinara + PTT troškovi

City Vizija
telefon 024/670-730

103
RADIO PAJMO
I program: 103,4 MHz
II program: 104,2 MHz

